

FÖRSVARETS FORUM

FÖRSVARSMAKTENS PERSONALTIDNING | NR 4/2015

LAGERSTEN lämnar över som informationsdirektör

Då utses **NY ÖVERBEFÄLHAVARE** (och så sker valet)

Livet på campen **VID VÄRLDENS ÄNDE**

PLUS SÅ SKA OLYCKKORNA STOPPAS | NYHETERNA I ORG NY
| MATS PÅ PLATS I PYONGYANG | M/90, EN VÄLKLÄDD 25-ÅRING |
SJÖSÄKERHETSSEKTIONEN | FMHRC SKA BLI ÄNNU BÄTTRE

VILSE I WYOMING FÖRSVARSMAKTEN TÄVLAR I MULTISPORT

STAFETT VÄXLING

SOMMAREN ÄR ÖVER och en ny termin – fylld med kända och okända utmaningar – har tagit sin början. Jag hoppas ni alla kunnat ladda batterierna fulla med vila och avkoppling, även om vädret inte fullt ut motsvarade förväntningarna!

För min egen del innebär den stundande hösten inte start utan målgång. Den 1 oktober sker skiftet på ÖB-posten vid en traditionsenlig ceremoni på Karlberg. Efter 40 år i militär tjänst är tiden mogen, även om det också är med ett sting

krav på andra som du inte själv kan leva upp till". Det ger den trygga plattform som behövs för att klara ett jobb som ibland präglas av utsatthet och ett odelbart ansvar.

Då detta är min sista Forum-ledare vill jag passa på att rikta ett särskilt tack till redaktionen: ni gör en av Sveriges bästa personaltidningar, med ett allsidigt och intresseväckande innehåll. Fortsätt med det!

Till sist: ett varmt tack till all personal i Försvarsmakten! Det är ert

” Känslan av stolthet över att vara en del av Försvarsmakten är lika stark idag som någonsin tidigare. ”

av vemod som jag konstaterar att klockan är slagen. Känslan av stolthet och entusiasm över att vara en del av Försvarsmakten är lika stark idag som någonsin tidigare!

Processen för hur min efterträdare utses följer lite speciella former, vilket belyses i ett reportage i detta nummer av Försvarets forum. När ni läser detta torde regeringen också ha gjort sitt val. Det är självfallet ett viktigt beslut. Samtidigt känner jag mig väldigt lugn – det saknas sannerligen inte kompetenta och kvalificerade kandidater med utmärkta förutsättningar att ta sig an uppdraget. Och även om det inte kommer att saknas utmaningar, så känner jag tillförsikt genom det trendbrott som årets försvarsbeslut innebär.

I olika sammanhang den senaste tiden har jag fått frågan vilka medskick jag har till min efterträdare. Mitt enkla men uppriktiga svar har varit: ”Var dig själv, och ställ inte

engagemang som gör det möjligt för vår myndighet att ständigt leverera högsta kvalitet! Jag känner stolthet – och det ska ni också göra – över de resultat vi tillsammans har uppnått! Tack för ordet!

SVERKER GÖRANSON
Överbefälhavare

s2 ÖB:S LEDARE

s4 AKTUELLT
med På Ny Post

s10 FOKUS
Vem blir ny ÖB?

s16 INFORMATION
Eriks tankar.

s22 IDROTT
Swedish Armed
Forces Adventure
Team

s30 SÄKERHET
Nollvision mot
olyckor

s32 FM ORG NY
Här är nyheterna

s34 ENSKILD INSATS
Mats på plats
i Pyongyang

s36 MATERIEL
Välklädd 25-åring

s40 INSATS
Ett dygn på
Camp Nobel

s46 KARRIÄR
Simon stannar

s48 FM HRC
Samtal med
Lena Sköld

s52 BESÖKET
Säkerhetsinspektion

s54 KUNDNYTTA
Nytt CRM-system

s55 PÅ JOBBET
Säkrast på sjön

s58 TILL SIST
En dag i tunnelbanan

s62 KRÖNIKAN
Fredrik Bynander

s63 BILDEN
Gripen & B-52

VÅGA SÄTT IFRÅGA

ALLT DU LÄSER I FÖRSVARETS FORUM ÄR INTE SANT.

Ibland blir det fel. Men det är aldrig med mening.

Men det finns stora producenter av nyheter – papperstidningar, tv-kanaler och webbplatser – där det felaktiga är syftet. Där lögnen sägs vara sanningen.

Var medveten om det och läs gärna intervjun med Försvarsmaktens avgående informationsdirektör Erik Lagersten på sidorna 16–21.

Finns det fel i Forum vill vi gärna veta det.

Mejla och säg vad som inte stämmer, så för vi in rättelser. Och att det inte behövs fler rättelser beror enkom på att informationsstabens Lena, Kristina, Pia, Fredrik och Johan korrläser så bra innan tidningen går till tryck.

Tack för det, kolleger.

DAG ENANDER

Redaktör Försvarets forum

FOKUS: FÖRSTA BILDEN PÅ NY ÖB? Finns nästa ÖB i ansiktet ovan? Det är inte säkert. Men det är klart att du vet vem det blir mellan ärtsoppa och pannkaka. Läs om hur och när ny ÖB utses på s10-15.

MATERIEL: VÄLKLÄDD 25-ÅRING. Det är uniformssystemet som de flesta av oss bär till vardags. Men vad är bakgrunden till m/90 – och hur länge kommer det finnas? Svaren finns på s36-39.

IDROTT: FYRA DYGN UTAN SÖMN FÖR SAFAT. De går, springer, paddlar, repellerar och cyklar. Men sover, nej. Inte om tävlingen är under fyra dygn. Läs om Försvarsmaktens eget lag som tävlar i multisport på s22-29.

INSATS: VID VÄRLDENS ÄNDE. Uppdraget till förbandet: dokumentera ett dygn i campen som sagts ligga så långt bort man kan komma. Se resultatet på s40-45.

AMMUNITIONSRÖJNINGSSINSATS I ÖSTERSUND

Röjdykning i Storsjön.

DET GAMLA skjutfältet Bynäset användes flitigt mellan 1926 till 2005 när Jämtlands flygflottilj var verksam. 2005 påbörjade röjdykare från Röjdykardivisionen ett omfattande arbete att rensa ner botten kring Åsön från gammal ammunition och i år fortsätter insatsen.

2014 oskadliggjordes 38 flygbomber, 80 delar av flygbomber, spränggranater, pansarskott och granatkastargranater – totalt 168 ammunitionseffekter. Ammunitionsröjning är tidskrävande och kräver stor noggrannhet. En röjdykare har många års utbildning och lång erfarenhet av att oskadliggöra och hantera ammu-

tion. Trots detta vidrörs aldrig ammunitionen.

– Ammunitionen brukar gräva ner sig i bottensedimentet vilket försvårar vårt jobb. Vi vet heller inte hur mycket ammunition som ligger på botten vid Åsön. Vattnet och bottensedimentet gör att ammunitionen bevaras intakt, statusen är mycket bra på det vi hittar och oskadliggör kring Åsön. Om man inte respekterar de direktiv som gäller för ankring och tillträde kan det innebära livsfara. Om du som privatperson hittar ammunition ska du undvika att röra den, ta ut en position och ringa polisen, säger Johan Widerberg som är röjdykare och chef under insatsen.

Den 26 augusti avslutades

Johan Widerberg, röjdykare och chef under insatsen i Östersund.

insatsen. Då hade cirka 12 000 kvadratmeter sökts av, vilket motsvarar ytan av nästan två fotbollsplaner. I år har 21 ammunitionseffekter hittats och oskadliggjorts.

TWEETEN

Personalavveckling.

Erik Lagersten lämnar snart jobbet som informationsdirektör.

Wiseman @wisemanswisdoms · 28 juli

Av de delar av försvaret som trots omvärldsläget nu avvecklas, håller jag avvecklingen av @lagersten som allvarligast

blogg.forsvarsmakten.se/kommentar/2015

Röster från Arméövning 15

”Det är en stor stolthet att vara soldat.”

UNDER TVÅ VECKOR i augusti och september pågick Arméövning 15, den största nationella övningen för Försvarets markförband på flera år. Drygt 4 000 personer från 23 olika förband deltog i övningen, som hölls i omgivningarna kring Skövde, Karlsborg och Motala.

Men vad ger en övning av den här storleken den enskilde soldaten?

Någonstans i skogarna utanför Skövde håller närskyddssoldaten Fredrik Bergqvist vakt utanför Andra brigadstabens tillhåll. Han har som uppgift att skydda ledningsvagnarna i övningen.

– Det känns inte som ett jobb. Att vara soldat har blivit mer som en livsstil, lite mer vad jag är. Man gör saker för att man vill. Det är alltid kul att vara på jobbet, om man nu ska kalla det ett jobb, säger Fredrik, som till vardags tillhör ledningspluton vid Ledningsregementet.

– Första gången man är på övning är det mer ansträngande men med tiden kommer man in i det. Man får rutin på allt och saker går fortare och lättare. Det är därför vi måste öva för att hela tiden bli bättre, fortsätter han.

– Det är en bra övning. Det är den största övningen jag har varit på. Här övar man inte bara kompaniet utan hela armén tillsammans, det är bra. – Att vara soldat är ett ansvar man har oavsett om det är na-

tionell eller internationell inriktning. Det är en stor stolthet att vara soldat, man utmanar sig själv, säger Bo Svensson, soldat vid 425:e kompaniet på Skaraborgs regemente P4.

Som officer eller övningsledare på en övning måste du hela tiden ligga steget före och planera i god tid för eventuella oväntade händelser som dyker upp. Som soldat får du genom högre chefer en order eller uppgift vad du ska göra och lever

Ögonblicksbild från Arméövning 15.

därmed mer här och nu.

– Jag tänker inte så mycket på vad som händer runtomkring utan fokus ligger mer på vad min uppgift är, säger soldat Joakim Klang från Trängregementet medan han tar hand om en patient på förbandplatsen någonstans i skogarna utanför Karlsborg.

I en ny bandvagn 410 från 212:e kompaniet sitter soldat Marcus Carlsson från Ingenjöreregementet som förare. Han har just anlänt till Skövde.

– Det jag kan bidra till i det svenska försvaret är min positiva inställning. Jag försöker vara rolig och lätta upp stämningen så jobbet blir roligt, säger han.

MOT EN BÄTTRE FORUM

UTSEDD till bästa personaltidning av branschjury är en sak.

Men Försvarets forum har även blivit bättre – om man ska tro dess läsare, för tidningen uppfattas som bättre idag jämfört än vid den förra läsundersökningen 2013.

Då gavs tidningen helhetsomdömet 3,36 på en femgradig skala, vilket nu ökat till 3,60 – och i de tillfrågade grupperna GSS och 18-25-åringar var helhetsomdömet ännu bättre: 3,78 och 3,82.

Försvarets forum uppfattas också som lättare att förstå (från 75 till 90 procent), trovärdigare (från 63 till 78 procent) och mer välskriven (från 64 till 77 procent). Dock är det ökningen i svaren kring påståendet ”Försvarets forum gör mig stolt att arbeta i Försvarets makten” det som gläder mest – från 29 till 45 procent på 22 månader.

FÖRHANDLINGARNA KRING ARBETSTID IGÅNG

Översynen av kollektivavtalen som startade förra våren har gått in i en mer intensiv fas. Nu har konkreta förhandlingar inletts kring Försvarens arbetsavtal.

I JUNI ENADES Försvarensmakten och de fackliga företrädarna om att prioritera tre områden i de fortsatta förhandlingarna. Det är arbetstidsavtalet, tjänstgöringstillägget samt boendestandard vid tjänsteresa - det som brukar kallas ARA-standard. Förhandlingschef Ulf Olsson som leder arbetet, förklarar att inom arbetstidsavtalet har parterna identifierat behov av att se över konstruktionen för övningsdygn och insatsarbetstid.

– Vi har fått tydliga signaler om att medarbetare upplever skillnaderna mellan insatsarbetstid och övningsdygn som orimliga vad gäller ersättningar och kompensationsledighet.

I juni fick också Skaraborgs flygflottilj i uppdrag att med sina fackliga företrädare ta fram förslag på verksamhetsanpassade regler för stats- och transportflyget.

– I dag har enheter vid F 7 svårt att delta i vissa verksamheter eftersom de har avvikande regler för hur arbetstid ska planeras. För att nå en hög

operativ förmåga är det därför viktigt att deras personal också omfattas av Försvarens arbetsavtal. Däremot kan det finnas behov av anpassade regler för stats- och transportflyget, säger Ulf Olsson.

– Grunden till översynen och förhandlingarna är behovet av att förändra delar av kollektivavtalen så förbanden kan planera och genomföra verksamheten på ett flexibelt sätt. Det är nödvändigt för att kunna utveckla ökad operativ förmåga, säger Ulf Olsson.

– Vi behöver ha tydliga och mer enhetliga regler som fungerar oavsett vilken verksamhet som bedrivs – på hemmaförbandet, under övningar eller vid insatser. Vi behöver också omfördela pengar från otidsenliga ersättningar till verksamhet som ger operativ effekt.

En viktig parameter i arbetet kommer vara hur administrationen i Prio påverkas. Förenklingar kan frigöra värdefull tid för både chefer och medarbetare. **Text Kristina Åstrand Bohman/InfoS**

I KORTHET

CIVILANSTÄLLD KOMBATTANTKURS FÖR HKV

För tredje året har Högkvarterets civilanställda utan tidigare militär erfarenhet utbildats i kombattantkurser, allt i syfte att deras folkrättsliga ställning ska vara just kombattant och inte civil. De veckolånga kurserna som hållits på Väddö har innehållit de första stegen i stridsjukvård, skjutning med Ak5C samt föreläsningar om folkrätt, kriskommunikation och mobilisering.

GMU REKORD PÅ F21

Under förra året var snittet 17 procent tjejer som påbörjade GMU i Försvarensmakten. När F21 nyligen tog emot 66 rekryter var den siffran betydligt högre: hela 41 procent av rekryterna var kvinnor, vilket är rekord. "Vi behöver de bästa soldaterna oavsett kön. Naturligtvis känns det roligt att så många tjejer ser Försvarensmakten som en attraktiv arbetsgivare. De har sökt, antagningsprövat och nu påbörjat utbildningen hos oss", säger Henrik Lindgren, kompanichef för GMU-kompaniet.

DELÅRSRAPPORT HÖGT TEMPO FÖRSTA HALVÅRET

Under första halvåret har det varit högt tempo på förbanden med mycket övningsverksamhet. Det framgår av den delårsrapport som nyligen lämnades till regeringen. "Viktiga steg har tagits för att höja vår operativa förmåga och takten i förbandsproduktionen har varit hög. Inom samtliga stridskrafter har ökad övningsverksamhet och tillförsel av materiel bidragit till den ökade operativa förmågan", säger chefen för ledningsstaben, Dennis Gyllensporre. Försvarensmakten har under första

MULTISPORTTÄVLING STÖDJER IDROTTSVETERANER

I juni avgjordes en multisporttävling i Karlsborg med både försvarsmaktsanställda och civila deltagare, och där överskottet på 12 000 kronor gick till Idrottsveteranerna.

– Ett av målen när vi startade tävlingen var att överskottet skulle gå till en förening som verkar för veteraner och de som gjort en insats för Sverige. Bidraget som delas ut till Idrottsveteranerna innebär att vi

sätter punkt för en mycket lyckad förstatävling. Vi välkomnar alla nästa år då andra upplagan kommer att avgöras på nationaldagen 6 juni i Karlsborg, säger Dag Lidén, förbandchef K3.

Idrottsveteranerna är en ideell förening öppen för alla svenska veteraner som blivit sårade eller skadade och som vill utöva idrott. Idrottsveteranerna är aktiva inom en mängd idrotter alltifrån golf till långa triathlontävlingar.

– Pengarna kommer att gå

12 000 kronor överlämnas till Idrottsveteranerna.

till vårt projekt Expedition Grönland som kommer vara ett samarbete tillsammans med vår danska motsvarighet, säger idrottsveteranernas ordförande Leif Ölmeberg

Tävlingen då – som bestod av 12 kilometer paddling, 4 mil på cykel och 15 kilometer löpning? Den vanns av Marie Nilsson i damklassen på 4 timmar och 20 minuter, i herrklassen segrade Emil Dahlqvist på 3 timmar och 51 minuter.

Text John Karlsson
Foto Marcus Jonsson

CITATET

"Jag vaknade av ett jättehögt ljud. Nu har jag värsta pulsen och kan inte sova."

En Farstabo ringer till Aftonbladet efter att fyra JAS-plan nattetid flugit över Stockholm under Flygvapenövning 15.

I KORTHET

halvåret upprätthållit beredskapen och övervakat sjö- och luftterritoriet. Antalet nationella insatser var 250 stycken. Insatserna har huvudsakligen bestått av bevakningsuppdrag. Försvarens internationella insatser går enligt plan. Den ekonomiska prognosen för Försvarens anslag pekar på utfall som ligger inom givna ramar.

INSATS ÅSA ÅTER FRÅN VÄSTAFRIKA

Till vardags arbetar Åsa Johansson vid SkyddC i Umeå, men i början av året fick hon ett uppdrag att minnas för alltid: Hon åkte till Liberia med MSB som så kallad WASH-expert vilket betyder "water and sanitation expert". Anledningen var kampen mot ebola, först i Liberia och sedan i Sierra Leone. Onsdagen den 19 augusti hade UD bjudit in till en sammankomst för att tacka de som lämnat hem och härd för att hjälpa till med denna katastrof. På plats för att visa samhällets uppskattning för denna insats fanns bland andra ministerrådet för bistånd, folkhälsa och även inrikesministern som alla visade stor tacksamhet för gjorda insatser. Hur sammanfattar då Åsa insatsen? "Varanda sak du gör i ett sådant här uppdrag spelar roll. Framför allt kunskap är viktigt att dela med sig utan att glömma det konkreta", säger Åsa.

TRAKASSERIER KANADENSISKT BESÖK

I Kanada har frågan om trakasserier på arbetsplatsen uppmärksammats då en detaljerad rapport släppts med vittnesmål från utsatta. Därför besökte Kanadas försvarsmakt, med generalöjtnant Chris Whitecross Sverige för att ta del av Försvarens arbete med att förebygga och hantera trakasserier. "Rapporten var ett nödvändigt uppvaknande. Nu tar vi ansvar för att på bästa sätt skapa hållbara strukturer för att

NY MEDALJ BARA FÖR GSS

ATT FÖRSVARSMAKTEN vill behålla sina anställda gruppbefäl, soldater och sjömän längre är ingen hemlighet. Som en del i det arbetet har en ny utmärkelse tagits fram: "Försvarsmaktens tjänstgöringsmedalj för rikets försvar."

Medaljen är endast för militär personal med pågående anställning som gruppbefäl, soldat eller sjöman. Den kommer att finnas i brons (kan tilldelas den som har sammanlagt

4 års anställning som GSS), silver (6 års anställning), guld (8 års anställning) och med banddekoration med tre kronor (efter 12 års anställning). Medaljbandet är gult med blå kanter och en blå rand på vardera sidan. Anställningstid räknas som sammanlagt tid som anställd GSS, inklusive tid under internationella insatser och ska delas ut av förbandschef eller krigsförbandschef under högtidliga former.

HELIKOPTERBURET luftvärn tillhör inte vanligheterna, men under Arméövning 15 var det premiärdags. Den 26 augusti skedde det första lyftet som någonsin gjorts av en Helikopter 16 med en Robot 70-grupp ombord.

Tack vare övningsmomenten under Arméövning 15 är nu Försvarsmaktens samtliga transporthelikoptrar redo att genomföra operativa transporter med luftvärnsförband, vilket markant förbättrar luftvärnets operativa rörlighet.

PÅ NY POST

Försvarsmakten placerar överste **Sverker Ulving** som planchef projekt Viking-18 vid PROD i Högkvarteret från och med 1 juni 2015 och tills vidare, dock längst till och med 31 maj 2019.

Försvarsmakten förlänger överste **Oscar Hull** som Chef för sektionen för förmågeinriktning (FI), LEDSI INRI i Högkvarteret

från och med 1 juli 2015 och tills vidare, dock längst till och med 30 juni 2016.

Försvarsmakten placerar överste **Gustaf Wallerfelt** vid Försvarsmaktens Radioanstalt (FRA) från och med 1 augusti 2015 och tills vidare, dock längst till och med 31 juli 2018. Försvarsmakten placerar överste

I KORTHET

förbygga och hantera trakasserier. Det är vi som måste äga hanteringen, inte externa rapportörer eller media", säger generallöjtnant Whitecross. Vid besöket deltog personalstaben, juridiska staben och FM HRC som beskrev sitt övergripande stöd när det gäller att förebygga och hantera trakasserierärenden inom vår myndighet.

INKÖP

KLARTECKEN ATT TESTA SNABBKÖP

Den 1 oktober får Halmstad garnison starta ett försök med snabbköp. Det är en angelägen fråga för många förband då det finns behov av att enkelt hämta förbrukningsmateriel utan att behöva göra egna beställningar i Prio. Snabbköpen kan också ge möjlighet för förbanden att försäkra sig mot leveransstörningar och anpassa lagerstorlek efter beredskapsläge.

Det handlar inte om att återinföra det gamla snabbköpet där man kunde hitta allt från grillkol till pennor i alla varianter. I stället testas ett garnisonsanpassat grundsortiment på FMLOG:s servicecenter. Högkvarteret vill också se om administrationen kan förenklas genom att FMLOG hanterar hela ekonomin för den här typen av förbrukningsmateriel. Försöket pågår fram till början av nästa år och därefter fattar Högkvarteret beslut om snabbköp ska införas i hela landet.

Anders Janson som Chef FLYGI och som Flygsäkerhetsinspektör i Högkvarteret från och med 13 maj 2015 och tills vidare, dock längst till och med 31 juli 2021.

Försvarsmakten placerar överste **Per Gunnar Persson** som Chef Genomförandeavdelningen vid FMLOG stab från och med 1 juli 2015 och tills vidare, dock längst till

PÅ NY POST

och med 30 april 2016. Försvarsmakten placerar överste **Per Danielsson** som försvarsattaché i Washington, USA, under tiden 2015-08-01 och tills vidare dock längst till och med 2018-08-31.

Försvarsmakten placerar överste **Per Nilsson** som försvarsattaché i New Delhi, Indien med sidoackreditering Afghanistan från 1 augusti 2015 och tills vidare, dock längst till och med 31 augusti 2018.

Försvarsmakten placerar överste **Mats Andersson** som försvarsattaché i Warszawa, Polen från 1 augusti 2015 och tills vidare, dock längst till och med 31 augusti 2018.

Försvarsmakten placerar överste **Patrik Hjorth** som chef för Trängementet från 14 december 2015 och tills vidare, dock längst till och med 31 mars 2020.

Försvarsmakten befordrade den 29 juni 2015 överstelöjtnant **Bo Stenabb** till överste.

Försvarsmakten befordrade den 29 juni 2015 överstelöjtnant **Jerker Sundström** till överste.

Försvarsmakten befordrade den 29 juni 2015 överstelöjtnant **Magnus Magnusson** till överste.

Regeringen förlänger **Siegfried de Joussineau** som Försvarsmaktens Generalläkare från 1 juli 2015 och tills vidare, dock längst till och med 31 december 2015.

Försvarsmakten placerar överste **Bo Klingvik** som Stabschef, FMLOG, från och med 1 juli 2015 och tills vidare, dock längst till och med 31 mars 2016.

Försvarsmakten förlänger överste **Krister Larsson** som Chef LEDSS vid Ledningsregementet från och med 1 juli 2015 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2016.

Försvarsmakten placerar överste **Peter Hederstedt**

som Chef erfarenhets- och analysavdelningen vid INSS i Högkvarteret från och med 1 augusti 2015 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2017.

Försvarsmakten placerar kommandörkapten **Jon Wikingsson** som C M3 MTS, Högkvarteret från och med 1 augusti och tills vidare, dock längst till och med 31 juli 2018. Vid tillträddandet på befattningen befordrades Wikingsson till kommandör.

Försvarsmakten förlänger konstituering av överstelöjtnant **Thomas Persson** till överste under tjänstgöringen som Militärrådgivare i Kenya, Nairobi under tiden 1 september-31 december 2015.

Försvarsmakten placerar överste **Johan Svetoft** vid PROD PLAN i Högkvarteret från och med 1 september 2015 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2018.

Försvarsmakten placerar Generalmajor **Berndt Grundevik** som särskild utredare vid PROD i Högkvarteret från och med 9 september 2015 och som längst till 31 december 2015.

Försvarsmakten placerar överste **Claes Nilsson** som Stabsofficer vid PROD Armé i Högkvarteret under perioden 1 september-30 november 2015.

Försvarsmakten placerar överste **Lennart Bengtsson** som Stabsofficer vid PROD Marin i Högkvarteret under perioden 1 september-31 december 2015.

Försvarsmakten placerar överste **Mats Wigselius** som Stabsofficer vid LEDSI i Högkvarteret under perioden 1 september 2015-31 mars 2016.

Försvarsmakten placerar överstelöjtnant **Pär Dahlbom** vid MUST från och med 14 september

2015 och som Chef NUE från och med 1 oktober 2015 och tills vidare, dock längst till och med 31 september 2019. Dahlbom befordras till överste 1 oktober 2015.

Försvarsmakten placerar överste **Rafael Bengtsson** som Stabsofficer FMÖ17 och medlem i FMÖ17 ledningsgrupp vid PROD i Högkvarteret från och med 16 september 2015 och tills vidare, dock längst till och med 31 december 2017.

Försvarsmakten placerar överste **Stefan Sandborg** som Brigadchef/Stf C P4 från och med 16 november 2015 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2019.

Försvarsmakten placerar överste **Anders Svensson** som C Lv6 under från och med 1 december 2015 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2019.

Försvarsmakten placerar överste **Stefan Jönsson** som Stabsofficer vid LEDSI i Högkvarteret under perioden 1 januari till 31 mars 2016.

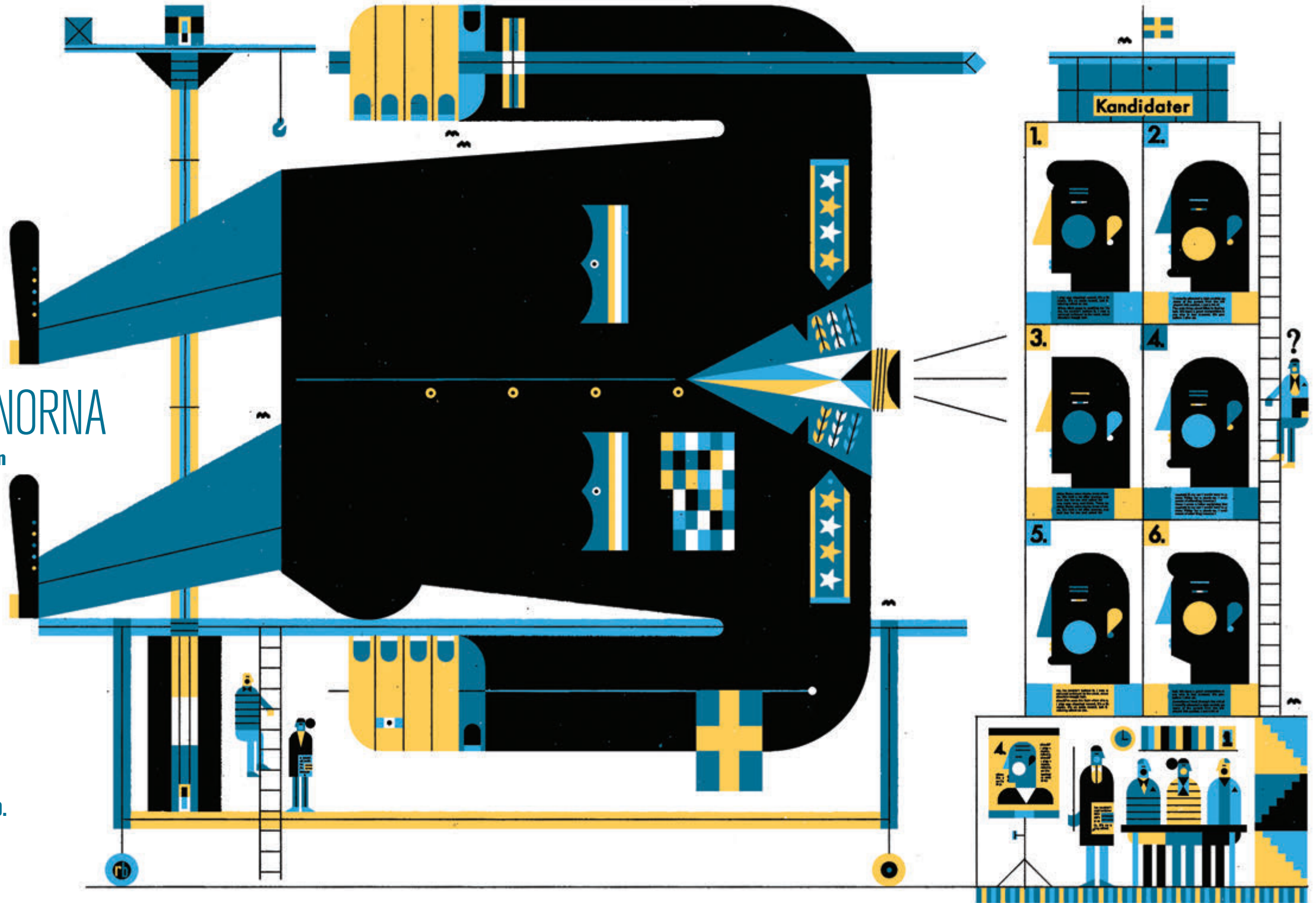
Försvarsmakten placerar överste **Ulf Gunnehed** vid Kungliga Hovstaterna från och med 1 september 2015 och tills vidare, dock längst till och med 31 maj 2018.

Försvarsmakten placerar överste **Marcus Björkgren** som stf C Skaraborgs Flygflottillj från och med 1 september 2015 och tills vidare, dock längst till och med 31 mars 2018.

Försvarsmakten placerar överstelöjtnant **Magnus Liljegen** som Stabschef PROD FLYG produktionsledningen i Högkvarteret från och med 1 september 2015 och tills vidare, dock längst till och med 30 september 2019. Liljegen befordras vid tillträddandet till överste.

VÄGEN MOT STJÄRNORNA

Det är tjänsten som många som läser detta vill ha. Men den går inte att söka. Nu väljs Sveriges högste militär – men hur? Försvarets forum hittade svaret på vem som blir näste ÖB på Jakobsgatan 9. Och exakt när näste ÖB utses...

JAKOBSGATAN 9 ligger mitt i centrala Stockholm, ett stenkast från Operan och två från Slottet.

Här huserar Forsvarsdepartementet, under ledning av Peter Hultqvist.

Men det är inte försvarsmministern som håller i arbetet med att välja ny överbefälhavare. Det gör Lovisa Onn, personalchef på departementet.

Och det är ett arbete som följer tydliga regler och ramar.

– Det finns en process i regeringkansliet för hur myndighetschefer ska utses. Rekryteringen av överbefälhavare följer den

processen men med ett avsteg. Vanligen så annonseras lediga myndighetschefsposter ut, men det behöver man inte göra om det som det heter finns ”speciella förutsättningar”. Och det gör det i fallet då ÖB ska utses. Kandidaterna finns i en begränsad krets och därför bedömer regeringen att man har kunskaper om potentiella kandidater, säger Lovisa Onn.

Urvalet av lämpliga kandidater baseras på den

kravprofil för ny ÖB som Forsvarsdepartementet arbetat fram under en längre tid, en profil där både specifika och generella krav är fastställda.

– Kravprofilen har vi filat på ett tag, så mycket kan vi säga. Och att förlängningen av ÖB Sverker Göransons förordnande med ett halvår inte hade att göra med rekryteringsprocessen av ny överbefälhavare, utan det handlade om att ha kontinuitet under försvarsbeslutet som antogs i juni.

MELLAN ÄRTSOPPA OCH PANNKAKOR

MED KRAVPROFIL och lämpliga kandidater klara, görs ett ställningstagande på Forsvarsdepartementet och ärendet om vem som ska bli ny överbefälhavare bereds.

Men innan dess sker också en fördjupad kvalitetsbedömning av kandidaterna med hjälp av externa rekryteringskonsulters intervjuer och tester.

– Det görs för att få en *second opinion* om kandidaternas lämplighet, säger Lovisa Onn.

Först därefter fattar regeringen ett beslut om att utse näste ÖB.

Och när det sker är redan klart: mellan ärtsoppa och pannkakor.

– Regeringsbeslut tas vid torsdagarnas reger-

”Kravprofilen har vi filat på ett tag, så mycket kan vi säga.”

OVAN: Lovisa Onn. VÄNSTER: Forsvarsdepartementet.

Många namn har förekommit i förhandspekulationerna kring vem som blir nästa ÖB. Forsvarets forum tog porträttbilder på ett antal av namnen, körde dem genom ett avancerat bildbehandlingsprogram – och här är resultatet. När du läser detta är det kanske klart vem det är som blivit ÖB, så frågan är: är "fantombilden" lik Sveriges nästa ÖB?

”Det är inte brukligt som myndighetschef att rekrytera sin efterträdare.”

ingssammanträden, på förmiddagen. Så tillkännagivandet kommer på en torsdag.

En part som inte har en större roll i arbetet med att utse ny ÖB är sittande ÖB.

– Det är inte brukligt som myndighetschef att rekrytera sin efterträdare, säger Lovisa Onn.

MILITÄR ETT MÅSTE?

VILKA DE BEDÖMT som lämpliga kandidater har Lovisa så klart mycket god kunskap om när Försvarets forum träffar henne på Försvarsdepartementet i mitten av augusti. Men här råder full sekretess om vem det är som den första oktober får fyra stjärnor på axeln och ett förordnande som ÖB.

– Grundregeln för myndighetschefer är ett förordnande på sex år, men kortare förordnandetid förekommer ibland. Utifrån myndighetens uppgift ställs först krav på militär kompetens, så det är ingen hemlighet att en ÖB måste ha en militär utbildning liksom goda ledaregenskaper.

Försvarets forum försöker i alla fall luska lite kring vem det blir.

Vid kaffeautomaterna påstås det ibland att ÖB-posten alltid alternerar mellan stridskraftsgrenarna; så efter en armégeneral som Sverker Göranson så måste det vara någon från marinen eller flygvapnet?

– Jag är övertygad om att det är viktigare att det är rätt person på posten än vilken stridskraftsgren personen kommer ifrån.

”Export av JAS Gripen är prioriterat för regeringen, därför blir det en flygvapengeneral som ÖB”

hördes från en röst i kön. Är det rätt?

– Export av JAS är inget som finns med i kravprofilen för kommande ÖB. Och kravprofilen blir allmän handling när utnämningen är klar.

En expert menade att det är läge för den första kvinnliga överbefälhavaren. Spelar kön någon roll när ÖB utses?

– Jag är lika övertygad om att det är viktigare att det är rätt person på posten än vilket kön personen har.

NATURLIG NYFIKENHET

ANDERS, GÖRAN, Gunnar, Lena och Micael... Många namn har nämnts i spekulationerna men enligt Försvarets forums källor finns det en kandidat här på Jakobsgratan: statssekreterare Jan Salestrand, fram tills i höstas chef för ledningsstaben.

Någon kommentar ger Lovisa Onn inte heller till det namnet.

Och hon tycker inte det är konstigt att undran är stor kring vem som ska utses till ny ÖB, både hos Försvarsmaktens personal och hos allmänheten.

– Rollen som överbefälhavare är ett mycket komplext och offentligt jobb, du ska både kunna fungera medialt i tv-rutan samtidigt som du ska leda en av Sveriges största myndigheter. Det ställer inte bara speciella krav utan också en nyfikenhet om personen som utses. Det är inget nytt, jag tror att det alltid spekulerats i vem som ska bli ny ÖB när det närmar sig ett byte, säger Lovisa Onn. ◀

Olof Thörnell. 8/12 1939 – 31/3 1944. Armén

Helge Jung. 1/4 1944 – 31/3 1951. Armén

Nils Swedlund. 1/4 1951 – 30/9 1961. Armén

Stig Synnergren. 1/10 1970 – 30/9 1978. Armén

Torsten Rapp. 1/10 1961 – 30/9 1970. Flygvapnet

Lennart Ljung. 1/10 1978 – 30/9 1986. Armén

”ÖB ska helt enkelt vara en person som håller fienderna ute, de folkvalda inne och finansdepartementet nere.”

EXPERTEN: HÄR ÄR KRAVPROFILEN PÅ NY ÖB

”ÖB:s vardag består av att hantera en lång rad oförenliga önskemål på en så lång skala av nödvändiga kompetenser att uppdraget helt enkelt är omöjligt. Eller så är det inte det. Avgående ÖB, general Sverker Göranson, blev ju närmast folkkär!

I jobbet ingår att på ett för allmänheten begripligt sätt ge en rättvis bild av verksamheten samt att internt vara en sammanhållande kraft som skapar stolthet och gälust i organisationen. ÖB måste med kort startsträcka förstå sig på den tillsynes outgrundliga politiken och vara steget före uppdragsgivaren. ÖB har att hantera politiska beslut som saknar kostnadstäckning eller rentav saklig grund

(och visa lagom mycket frustration över saken). Det är alltid någon som är förbannad – det ingår i jobbet – och ibland är både medarbetare och regeringen arga samtidigt.

I denna toxiska mix ska ÖB manövrera samtidigt som man ska vara föregångsman och statuera exempel på ett ledarskap som inte bara sipprar nedåt i organisationen utan också ut i det civila samhället. När Försvarsmakten försöker förmå civila arbetsgivare att tycka det är toppen att anställa soldater med argumentet att man är bra ledare, är det kontraproduktivt om det skulle råda tvivel om kompetensen hos den högste chefen.

Men att leda myndigheten är naturligtvis inte en Golgatavandring, tvärt om. Annars hade färre känt sig

både kallade och lämpliga och fler hade lämnat i förtid. Det är svårt att se en viktigare befattning, kanske särskilt i dessa tider. Plötsligt börjar folk prata med eftertryck om att det är viktigt att ÖB genererar ett starkt förtroende i kris och krig.

ÖB ska helt enkelt vara en person som

håller fienderna ute, de folkvalda inne och finansdepartementet nere.”

Annika Nordgren Christensen: ofta anlitad som moderator i försvars- och säkerhetsfrågor. Före detta riksdagsledamot för Miljöpartiet 1994-1998, ledamot av försvarsberedningen 1995-2009.

Bengt Gustafsson. 1/10 1986 – 30/6 1994. Armén

Owe Wiktorin. 1/7 1994 – 30/6 2000. Flygvapnet

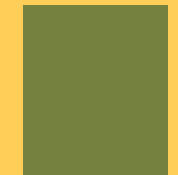
Johan Hederstedt. 1/7 2000 – 31/12 2003. Armén

Håkan Syrén. 1/1 2004 – 24/3 2009. Marinen

Sverker Göranson. 25/3 2009 – 30/9 2015. Armén

? 1/10 2015 - ? ?

”GRANSKA KRITISKT ALLT SOM SÄGS OCH SKRIVS. OCH SPRID INTE RYKTEN.”

I SNART SJU ÅR HAR HAN VARIT MYNDIGHETENS FRÄMSTA TALESPERSON. NU LÄMNAR ERIK LAGERSTEN JOBBET SOM INFORMATIONSDIREKTÖR. **”SOM CHEF I FÖRSVARSMAKTEN MÅSTE DU FÖRSTÅ ATT ALLT DU GÖR ÄR KOMMUNIKATION. VI MÅSTE BLI BÄTTRE PÅ ATT FÖRSTÅ DETTA”** SÄGER HAN.

Text *Dag Enander/InfoS* | Foto *Jimmie Adamsson/3. Sjöstridsfj*

GUNRUMMET PÅ HMS Nyköping sitter tolv personer ur korvettens besättning, inklusive fartygschefen och lyssnar på hur chefen för ledningsstaben, generallöjtnant Dennis Gyllensporre redogör för omvärlden, Ryssland och ekonomin. Lyssnar gör också informationsdirektör Erik Lagersten.

När det sedan är Eriks tur att prata, lämnar han istället direkt över ordet till åhörarna för frågor och funderingar. En kapten frågar om inte partiell värnplikt likt den i Norge och Danmark skulle lösa rekryteringsproblemen.

– För att sätta rätt plåster måste man veta vilket sår som ska behandlas. Jag för gärna pliktdiskussioner men det kommer inte att vara ett svar på Forsvarsmaktens långsiktiga personalförsörjning. Tvång är inte en lösning på officersyrkets attraktion eller hur länge anställda

EN GLAD DIREKTÖR. Trots uttryckt oro och bekymmer var Erik Lagersten på soligt humör under sitt besök i Karlskrona.

stannar, svarar Erik Lagersten.

En menig sjöman undrar varför Prio gjort så att han inte fått ut rätt lön.

– Det är en självklarhet att en arbetsgivare ska betala ut korrekt lön. När jag hör det här av dig önskar jag att jag hade en skämskudde oavsett var felet ligger, är informationsdirektörens uppriktiga svar.

OROAD ÖVER DESINFORMATIONEN

EN STUND SENARE, på en folktom restaurang i ett sommarsoligt Karlskrona. Erik Lagersten har egentligen fortfarande semester. Att få besöka förbanden som försvarsmaktsledningsledamot är dock viktigt för honom, både för att ge och få information.

– Frågan är om det finns något annat land där en menig så direkt samtalar med en trestjärnig general om sina dagliga problem. Det är ett exempel på internkommunikation. Och här är jag inte nöjd med vad jag lämnar efter mig. Internkommunikation är inte en personaltidning, ett intranät eller en webbplats. I en modern organisation är internkommunikation hur fattade beslut kommu-

dens information – eller snarare desinformation.

– Det pågår ett ständigt och systematiskt arbete från främmande makt och samhällsomstörtande organisationer för att påverka den svenska allmänheten och opinionen. Här måste Försvarsmakten och resten av samhället bli så mycket bättre på att bemöta detta. Bristerna gör mig otroligt bekymrad.

Han lyfter till exempel fram terrororganisationen IS och deras propagandafilmer, där det är själva massakrerandet som är budskapet som man vill lyfta fram.

– Det är unikt, att de så medvetet visar upp sina vidriga brott. Så har inte skett tidigare av förbrytarstater eller terrorister.

Ett annat exempel är Ryssland, vars militärdoktrin anger informationskrigsföringen som ytterst viktig.

– De styrande i Ryssland utnyttjar statens samtliga resurser i syfte att vilseleda och skapa parallella sanningar. Det skapar tveksamhet om vad som egentligen sker och fördröjer till exempel beslutsprocesser hos de som har att reagera.

Och det är inte bara ryska medier som agerar

”De styrande i Ryssland utnyttjar statens samtliga resurser i syfte att vilseleda.”

niceras, förankras och ger rätt engagemang, säger Erik Lagersten.

– Sugrörsbesluten måste försvinna. Vi måste börja tänka på hur mitt beslut påverkar en annan verksamhet, vad blir den långsiktiga effekten, leder mitt beslut leder mot ÖB:s vilja? Här har vi ett arbete att göra.

Den självbild som ibland finns inom Försvarsmakten gör Erik också oroad – ”en enhet som utstrålar bitterhet och sedan säger att ingen vill jobba hos oss, hur får man de två sakerna att gå ihop?” – och här menar han att det vilar ett stort ansvar på chefernas axlar.

– För att vara attraktiva måste Försvarsmakten vara en organisation med starkt självförtroende. Vi måste ta av oss offerkoftan genom att sluta säga ”ingen förstår oss eller hur viktiga vi är”. Det är ingen framgångsfaktor. Vi måste istället tänka att ”så här vill vi bli förstådda och uppfattade som relevanta”. Det är vårt eget ansvar. Försvarsmakten har allt och bästa förutsättningarna för att lösa detta.

En annan sak som bekymrar honom är omvärldens

budbärare av desinformation, halvsanningar och direkta lögnar, via svenska massmedier får du också ta del av de avsedda budskapen där det inte framgår tydligt vem som är avsändare. Till detta kommer den tekniska utvecklingen – med direktsänd webb-tv och liknande – där medias viktiga uppgift som kritisk granskare ibland tappas bort i det intensiva nyhetsflödet.

Så om stora svenska mediehus med sina utbildade journalister kan ta emot desinformation och återge den för svenska mottagare som en sanning, hur ska jag som medarbetare i Försvarsmakten kunna se igenom detta?

– Granska allt som sägs och skrivs kritiskt. Sprid inte rykten, för då bidrar du till att felaktig information förs vidare, säger Erik Lagersten.

@LAGERSTEN LEVER VIDARE

ATT FÖRSVARSMAKTEN – med välbesökt webbplats, stor närvaro i sociala medier och egen tidning – också är en medial aktör är något som han inte förnekar.

– Det är vi absolut. Och jag anser att Försvarsmakten

SKEV SJÄLVBILD? ”Vi måste vara en organisation med starkt självförtroende” säger Erik Lagersten.

makten inte fullt ut utnyttjat de möjligheterna som finns. Det är en avvägningsfråga huruvida vi bör bli en större medial spelare. Det är en avvägning mellan möjligheter, behov och vårt uppdrag. Erik Lagerstens egen närvaro i sociala medier och främst på Twitter är omtalat stor: den som haft en fråga, stor eller liten har kunnat ställa den till @lagersten klockan åtta en fredagskväll – och ofta fått svar inom någon timme.

– Utgångspunkten har varit att vara tillgänglig, det har jag ansett vara min plikt. Statens chefstjänstemän måste företräda något mer än bara sitt ansvarsområde. Sedan har jag haft ett mandat från ÖB att företräda Försvarsmakten och självständigt kunnat ge uttryck för var vi som

myndighet står i olika frågor. Och jag har aldrig fått kritik av min chef om en uppfattning som jag formulerat.

Just nu har Erik Lagerstens Twitterkonto lite drygt 6 000 följare och är ett måste att följa om du är intresserad av säkerhets- och försvarspolitik.

Men vad händer med @lagersten när du byter jobb?

– Klockan 23.59 den sista september kommer jag att skicka min sista tweet som informationsdirektör i Försvarsmakten. Två minuter senare kommer nästa tweet, den första som kommunikationsdirektör i Västra Götalandsregionen.

Hur viktig kommer informationstjänsten att vara för Försvarsmakten i framtiden?

SKOGSTOKIG STAVNING. Försvarsmaktens informationsdirektör upplyser en före detta stats- och utrikesminister om hur ÖB Sverker Göranson stavar sitt namn. Och vi tar det en sista gång: Det finns bara ett ess i Sverker Göranson!

Carl Bildt @carlbildt · 31 aug.
Great dinner by Norway Ambassador @kai_eide for outgoing Supreme Commander Sverker Göransson. Much done - more ahead.

Erik Lagersten @lagersten · 31 aug.
@carlbildt @kai_eide Göranson. One s. Really the only thing that the general goes, as we say in Swedish, "Forest-Crazy" about.

– Tidigare har information och kommunikation kunnat ses i ett separat stuprör i verksamheten, något som man tänker på sist i processen. I dag är det en integrerad del från initial planering, beslutstagande till omsättande i realiteten. Därför kommer den att vara en avgörande del i hur Försvarmakten leds och uppfattas.

JO-ANMÄLAN FÖRSTA DAGEN PÅ JOBBET

NÄR ERIK LAGERSTEN tillträdde som informationsdirektör i december 2008 låg en JO-anmälan och väntade på hans skrivbord, undertecknad av fyra journalister som menade att Försvarmakten bedrev "avancerade former av desinformation och sabotage av mediernas bevakning".

Hur skulle du beteckna din, din stabs och förbandsinformatörernas relation till svenska medier idag?

– Det beror på journalistens utgångspunkt och vilken förståelse denne har om en försvarsmyndighets natur. Jag är medveten om att den sekretess som omfattar mycket av vad vi i Försvarmakten arbetar med kan uppfattas som problematiskt för en journalist, men jag tycker ändå att de flesta journalister har en överlag

det böjs på nacken när man säger att man jobbar i Försvarmakten. Dessutom alla vunna utmärkelser för Försvarmaktens olika kommunikationskanaler. De visar att om inte informationsstaben är Sveriges bästa informationsavdelning, så är den en av de bästa i sitt gebit.

Och vilken erfarenhet kunde du varit utan under tiden som informationsdirektör?

– Ekluten med kritik mot våra upphandlingar kunde jag ha haft ogjord. Kravet fanns att leverera resultat, men vi genade i kurvorna på fel sätt. Samtidigt stärkte det min roll som informationsdirektör då jag tog mitt chefsansvar.

Det var 2011 som Försvarmakten gjorde fel vid upphandlingar vilket ledde till att Lagersten anmälde sig själv, fälldes i FPAN och bestraffades med löneavdrag med 25 procent av dagslönen i 15 dagar.

Ett annat uppmärksammat ärende var den omtalade "fickringningen" 2010: Efter döds-skjutningarna av Gunnar Andersson och Johan Palmlov, råkade Försvarmaktens pressekreterare av misstag svara på ett samtal från en journalist på Tv4, varvid en förbannad informationsdirektör kunde höras säga att "Vi vet ju fan inte vad som

”Ekluten med kritik mot våra upphandlingar kunde jag ha haft ogjord.”

positiv inställning till vår informationstjänst. Det visar de undersökningar som vi har gjort. Sedan finns det få fackjournalister vilket också påverkar, Mikael Holmström är väl nästan den enda, men det är inte unikt för Försvarmakten, säger Erik Lagersten.

Fredrik Laurin, nu chef för SR:s grävande journalistik var en av de som JO-anmälde Försvarmakten. Nyligen hävdade han att du under din tid inom Försvarmakten "på ett utomordentligt sätt representerat sina överordnades intressen genom att minska allmänhetens insyn".

Stämmer det?

– Jag håller helt med i den första delen av Laurins påstående, men inte om slutet. Och jag tror att de som arbetar med informationsverksamheten definitivt håller med mig.

EN STOLT DIREKTÖR

VAD ÄR DU MEST STOLT ÖVER UNDER DINA SNART SJU ÅR I FÖRSVARMAKTEN?

– Att ha varit med och ökat självförtroendet hos våra anställda. Jag upplever inte längre att

är upp och ner på en skokartong, hur ska vi då kunna säga vad som har hänt på en sådan här skjutning?"

Upphandlingar och löneavdrag, fickringningar och skokartonger... Är rollen som informationsdirektör i Försvarmakten Sveriges mest krävande inom informationsområdet?

– Kraven som ställs på informationsdirektörer i stora myndigheter är större än många kan förstå. Och som informationsdirektör i Försvarmakten har du att hantera en verksamhet som sträcker sig från stupade soldater till hur miljardanslag används och till vilken musikkår som kanske ska avvecklas. Därmed säger jag inte att jag haft det mest krävande jobbet, men helt klart det roligaste jobbet inom informationsområdet trots det du nämner. Alla informatörer i verksamheten gör detta till en av Sveriges främsta myndigheter kommunikationsmässigt. Men nu får Försvarmakten börja springa igen, för Västra Götalandsregionen har tänkt sig att ta upp kampen om den titeln, säger Erik Lagersten med ett leende. ◀

HAR ERIK LAGERSTEN "PÅ ETT UTMORDENTLIGT SÄTT REPRESENTERAT SINA ÖVERORDNADES INTRESSEN GENOM ATT MINSKA ALLMÄNHETENS INSYN" I FÖRSVARMAKTEN? FORUM FRÅGADE TRE OPINIONSILDARE PÅ TWITTER INOM FÖRSVARS- OCH SÄKERHETSPOLITIK . . .

"MIN UPPFATTNING är att allmänhetens insyn har ökat ordentligt under Eriks år som infodirektör – men jag hade gärna sett en ännu större öppenhet från Försvarmaktens sida. Förhoppningsvis delar Eriks efterträdare den visionen."

@wisemanwisdoms

"ETT BEFÄNGT PÅSTÅENDE. Allmänhetens insyn har definitivt inte minskat utan tvärtom ökat.

Erik har ändrat Försvarmaktens informationstjänst till en modern funktion med nutidens krav och förväntningar. Bland

"ETT SÅDANT UTTALANDE måste komma från någon som inte alls har följt utvecklingen i Försvarmakten inom det nämnda området. Påståendet saknar till synes saklig grund och jag delar därför inte alls beskrivningen.

Ända sedan jag själv tog en aktiv del i försvarsdebatten för fem år sedan är det min bestämda uppfattning att Erik Lagersten alltid har stått bakom mer öppenhet och framför allt ökad delaktighet från Försvarmaktens personal i debatten. Trots att myndighetens uppfatt-

sådant som omfattas av denna sekretess skall givetvis ingen öppenhet förekomma, något man som grävande journalist ibland kanske kan uppleva som frustrerande."

@twitt_skipper

HALLÅ DÄR, FREDRIK LAURIN!

VILKA EXEMPEL finns på att Erik Lagersten under sin tid som informationsdirektör i Försvarmakten har minskat allmänhetens insyn?

– Jag har flera exempel på

”Allmänhetens insyn har definitivt inte minskat utan tvärtom ökat.”

annat har han ökat allmänhetens insyn genom att låta allmänheten ta del av information avseende incidentberedskapen och kränkningar av luftrum, berätta om främmande underverksamhet och underrättelseoperationer, tillåta inbäddade journalister i utlandsförband, uppmuntra personalen att blogga och mycket mer. Under mina drygt 20 år i Försvarmakten har organisationen ALDRIG varit så öppen och tillgänglig som nu. Det görs kontinuerligt översyn gällande olika lagrum för säkerhetsskydd och offentlighet. Laurin bör omformulera sitt påstående och vända sig till lagstiftande instans om han har synpunkter på reglering kring säkerhetsskyddet."

@cynismer

ning i olika sakfrågor inte alltid har stämt överens med min egen och andras, så har det aldrig varit tal om att på något sätt tysta debatten. Jag misstänker att det tidvis har varit frustrerande och att direktör Lagersten knutit näven i byxfickan flera gånger när åsikterna divergerat allt för mycket, men trots det har ändå öppenhet och saklig dialog varit hans signum. Det jag är allra mest imponerad över är närvaron och den direkta kommunikation via sociala medier som Erik Lagersten har haft med såväl kända som okända personer i frågor högt som lågt. Man ska dock inte glömma bort att Försvarmaktens verksamhet i vissa fall omfattas av sekretess som är reglerad i svensk lag. Runt

att insynen minskat under Lagerstens tid som informationsdirektör, ett exempel är de felaktiga positionsangivelserna under förra höstens underrättelseoperation. Ett annat är informationsavdelningens desinformation när vi i Uppdrag Granskning avslöjade tortyren under Operation Artemis. Därför menar jag att det inte går att lita på Försvarmakten.

FOTNOT: Avsnittet där Uppdrag Granskning tog upp Operation Artemis för första gången sändes i SVT den 2 april 2008, nästan åtta månader innan Erik Lagersten tillträdde som informationsdirektör.

ATT BALANSERA PÅ GRÄNSEN

Text & foto Johan Lundahl

Solen försvinner bakom bergen, vinden tilltar och det börjar regna. Vid en ensam stuga på toppen av Sheep Mountain i Big Horn nationalpark finns en kontroll. Stugan användes förr som ett brandvaktorn och fina dagar kan man se ända till Devil's Tower, tiotals mil bort.

Men inte ikväll.

SWEDISH ARMED FORCES Adventure Team (SAFAT) är på väg upp till toppen som ligger cirka 3 000 meter över havet. Det har gått nästan två dygn sedan starten. Ingen sömn, ingen rast, bara stenhårt fokus på uppgiften.

Lagmedlemmarna Johan Hasselmark, John Karlsson, Malin Hjalmarsson och Emil Dahlqvist är erfarna. De har gjort det förut, utsatt sig själva och laget för extrema påfrestningar långt från civilisationen i fjärran länder. Sporten kallas Adventure Race och namnet avslöjar vad det handlar om. Det är en tävling i äventyr. Utifrån platsen på jorden där tävlingen sker, krävs vissa specialkompetenser och specialutrustning för att ta sig fram i terrängen. Höga berg förutsätter kunskap om och utrustning för klättring. I djungel och vattenrika områden är det andra färdigheter som sätts på hårda prov.

Den här gången är platsen delstaten Wyoming i USA och tävlingen heter Cameco Cowboy Tough. Lagen rör sig i samma terräng som Butch Cassidy och Sundance Kid gjorde för hundra år sedan. Över de röda bergslutningarna cirklar gamar i den stekheta solen. Ensamma hästar går och betar på fälten, det är nog ungefär nu som på den tiden då västern kallades vild. Mycket av naturen är orörd och inga människor bor längre ute i vildmarkerna.

VILJA OCH VILJAN ATT VÅGA

”DET ÄR FANTASTISKA miljöer och det är mycket därför jag gillar Adventure Race. Man får se otroligt vackra platser”, säger Malin, till vardags logistikofficer på Livgardet.

Alla tävlande lag är mixade team och består av både tjejer och killar. I Sverige är det brist

DIMMAN LÄTTAR.

Vid åttatiden på morgonen sker bytet nattens etapper på cykel till vandring och löpning. Det har gått ett dygn och John, Emil och Malin skyndar för att fylla på med vad de kallar "energi". Vad "energin" består av? Chips, godisbilar, muffins och läskedrycker.

”FEM TIMMAR FÖRFLYTTNING OCH FEM MINUTER VILA.”

på tjejer inom Adventure Race på den nivå som Malin tävlar.

– Jag vet faktiskt inte varför det är så. Kanske tror de att det är väldigt komplicerat och att man måste vara sjukt duktig på allt. Men så är det inte, det gäller bara att våga testa. Om det var lite mer jävlar anamma på damsidan så hade vi nog fått in fler kvinnor i Adventure Racing.

– Självt vill jag testa hur mycket min kropp och mitt huvud klarar av. Gränsen flyttas fram hela tiden ju mer jag tävlar. Men det skulle vara kul med fler kvinnor att mäta sig med, säger Malin.

VÄGEN ÄR MÅLET

FJÄLLVANDRARE eller militära förband brukar som regel gå i 50 minuter och vila i tio. Med den metoden kan långa förflyttningar ske under flera dygn. Ingår också sömn med fyra timmar per natt kan förflyttningen hålla på i veckor. SAFAT kör ett annat system som går under benämningen 5-5: Fem timmar förflyttning och fem minuter vila. Sover gör du bara om tävlingen pågår längre än fyra dygn.

– Mycket av det vi sysslar med liknar en lång förflyttning inför ett uppdrag eller transport under en övning. Självt klart kan man dra många paralleller till arbetet i Försvarsmakten. Den stora skillnaden är att i militära sammanhang prioriteras att man har ett högt stridsvärde för att kunna lösa huvuduppgiften efter själva transporten. I vårt fall är det själva förflyttningen som är huvuduppgiften, säger John Karlsson, SAFAT:s lag-

dare och även projektledare för verksamheten som sponsras av Försvarsmakten. John har lång erfarenhet av uthållighetsidrott och sprang sitt första ultramarathon innan han gjorde värnplikten vid Kustjägarkompaniet i Vaxholm.

SMÅ MISSTAG FÅR STORA FÖLJDER

DEN ENDA kommunikationslagen har med tävlingsledningen är en liten GPS-sändare. Via Internet kan lagen följas på en karta som uppdateras var tjugonde minut. Lagen rör sig över områden som oftast är svåra att ta sig till och bansträckningen kan vara upp till 70 mil. Och då får små misstag stora följder. Navigeringen är avgörande.

– I alla tävlingar är det orientering hela tiden, från start till mål. Man ska ta sig runt en bana och passera ett antal checkpoints längs vägen. Här liknar oftast vår navigering den man använder i militära sammanhang. Det är ofta extremt dåliga kartor, kartunderlaget kan vara hundra år gammalt och då är det väldigt lite som stämmer. Så navigeringen är en stor utmaning. Det gäller att göra rätt bedömningar och så få misstag som möjligt, säger John.

END OF DAY, END OF RACE

OVÄDRET ÖVER Sheep Mountain drar vidare och himlen spricker upp. Fyra till synes uttrötliga äventyrare klättrar upp längs den steniga vägen mot toppen. De springer den sista biten till kontrollen där de måste ta en bild som bevis på att samt-

FIN FOT. "Man har stor nytta av den kunskap och den träning man får i Försvarsmakten. Fotvärd är prioriterat om tid finns också när man tävlar" säger John.

SKOBYTE. För att undvika kramp i benen, äter laget saltabletter som ska hjälpa till att hålla vätskenivån.

USLA VÄGAR. Vägarna på landsbygden i Wyoming är uteslutande grusvägar med varierande underhåll. Ofta är de i mycket dåligt skick.

INTE FRITT FALL. Repellera är ett vanligt inslag i Adventure race. För vissa lag är höjden en utmaning och tar tid, upp emot en timma. För SAFAT tog det ungefär 10 minuter.

NÄSTAN FLUMERIDE. Innan tävlingen testade laget sina uppblåsbara raftingbåtar i en fors. Modellen var ny för de flesta i laget men verkade fungera bra.

”SKA VI GÅ OCH ÄTA?” Det finns ingen tid att sitta ner och äta för de lag som siktar på att vinna.

SLAGGA TILLS SOLEN GÅR UPP. ”Om man lägger sig och sover fem, tio minuter och vaknar när solen går upp känns det som att man sovit rätt länge” säger Malin.

”DET KOMMER VARA VARMT, LÅNGA DISTANSER OCH EXTREMT GAMMALT KARTMATERIAL. ALLTSÅ EN TÄVLING HELT I VÅR SMAK.”

liga lagmedlemmar har varit där. Någon ropar ”kom igen, nu kör vi” och alla reagerar direkt, på mindre än två minuter är de borta igen.

Ett dygn senare är tävlingen över för laget. En missbedömning första natten leder till att de missar End Of Day, den utsatta tid när lagen måste vara i mål. Normalt i världscuptävlingar finns inte några tidsbegränsningar, utan laget som tar flest kontroller och är snabbast vinner. I Cameco Cowboy Tough

är reglerna lite annorlunda. Här är tidspressen ständigt närvarande. Det gäller att förstå kartan och göra en god bedömning av tidsåtgången för varje kontroll. Det kan vara taktiskt rätt att välja bort en kontroll för att hinna i tid. Samtidigt kan det vara den poäng som gör laget till det vinnande. Slutet på dagen blir den här gången slutet på tävlingen.

– Tråkigt givetvis, vi var här för att vinna. Det är bara att bryta ihop och gå vidare, säger

Malin, som fort måste ställa om siktet till nästa tävling. Först ett etapplopp i Kina, därefter årets största äventyr: VM i Brasilien.

– Det är med skräckblandad förtjusning jag ser fram emot det. Området där tävlingen går är översvämmad djungel och det finns ingen bebyggelse över huvudet. I vattnet finns stora krokodiler och stingrockor. Det kommer vara varmt, långa distanser och extremt gammalt kartmaterial. Alltså en tävling helt i vår smak, säger John. ◀

VET VÄGEN. Johan Hasselmark är lagets navigatör med kartmaterial som inte alltid stämmer. Att välja rätt väg och göra rätt bedömningar i terrängen är avgörande, ett litet misstag får lätt stora konsekvenser.

ÖKADE ÖVNINGAR, ÖKADE FAROR?

För att höja Försvarsmaktens operativa förmåga kommer fler avancerade övningar att genomföras – med både materiella och personella skador som resultat.

– Det finns en verklig risk att det inträffar om vi inte tar krafttag med avvikelshantering, säger marksäkerhetsföreträdaren och arméchefen Anders Brännström.

UTMANINGARNA ÄR MÅNGA för Försvarsmakten de kommande åren: ett nytt personalförsörjningssystem, nya komplexa materielsystem och inte minst ett förändrat omvärldsläge som kräver fler övningar och ökad utbildning.

Och fler och mer komplicerade övningar innebär större risker.

– Så är det. Det nya försvarsbeslutet ger oss medel att öva mer, vilket är positivt. Dock

har vi inte samma kunskaper och kunnigheter som för 20 år sedan när det gäller större förbandsövningar med skarp ammunition som en ingrediens. Den kombinationen kan betyda problem, säger Anders Brännström.

LYCKA ATT DET INTE BLEV EN OLYCKA

HAN MENAR ATT trots ett idogt arbete med en förbättrad avvikelshantering inom mark-

säkerheten under många år, så syns ingen dramatisk förbättring i statistiken.

– Orsaken är både en kompetensfråga, som nämnts men också en kulturfråga. Vi måste vilja och våga rapportera avvikelser, inte bara faktiska olyckor. Och det gäller oss alla i Försvarsmakten, säger Anders Brännström och ser två framtida vägar att hantera situationen som kommer uppstå.

– Antingen har vi en öppen

attityd till avvikelserapportering och ser verkligen till att rapporterna skrivs. På samma sätt ser vi tillbud som något positivt, något vi kan lära oss av och utveckla säkerheten. Eller så kör vi bara på utan förändring och vidtar kraftfulla åtgärder först när dödsolyckorna inträffar, för att de inte ska blir fler. Det är självklart inte den sistnämnda vägen vi ska gå.

BÄTTRE ÄN BESTRAFFNING

ANDERS BRÄNNSTRÖM var bataljonschef i Kosovo under KS02. Som sådan var det hans uppgift att kalla upp alla som vådaskjutit och mekaniskt utdöma löneavdrag i fem dagar, oavsett hur vådaskottet skett.

– I dag anser jag att bestraffningar kanske inte är det optimala sättet för att komma tillrätta med den typen av felaktigheter. Det kan skapa en rädsla hos individen att vilja mörka det inträffade, allt för att rädda karriär eller löneutveckling.

”Så det är okej med vådaskott och liknande?” kanske läsaren nu tänker.

Anders Brännström, arméchef och marksäkerhetsföreträdare i Försvarsmakten.

Det tänker **INTE** Anders Brännström.

– Vi kan tolerera misstag om vi lär oss av dem, men Försvarsmakten ska inte tolerera en felaktig eller lättsinnig attityd till säkerhet. Jag är medveten om att våra linjechefer ofta har för många arbetsuppgifter och måste sova bland dem, men marksäkerhetsarbetet är inte en del av arbetet som kan väljas bort.

FARLIG FÖR FIENDEN

I JUNI REVIDERADES Försvarsmaktens marksäkerhetsplan. De främsta nyheterna är att den nu spänner över en tvåårsperiod och att Prio är stödsystem när det gäller avvikelshantering.

– Att vi kan ta hjälp av Prio är positivt, vilket till en början görs på tre förband. Därmed finns den en systematik i avvikelshantering och rapporterna.

De ökade och alltmer komplexa övningarna ska alltså höja Försvarsmaktens operativa förmåga till den nivå som våra politiker beslutat. Anders Brännström minns hur utländska besökare förevisades och förvånades över hur svenska värnpliktiga kunde genomföra avancerade stridsskjutningar.

– I dag är alla medarbetare anställda. Vi ska därmed kunna använda de vapen, sprängmedel och tunga fordon som vi har och genomföra hårda och realistiska övningar. Och när vi gjort det ska vi vara farliga för en eventuell fiende, inte för oss själva. <

Text **Dag Enander/InfoS**

Foto **Jimmy Croona/ComCam**

BLODIGT ALLVAR. Men den här gången bara en uppsminkad statist från den brittiska firman Amputees in Action.

DAGS ATT LEVERERA ÖKAD OPERATIV FÖRMÅGA

Två armébrigader. Stridsgrupp på Gotland. All personal krigsplacerad. När Försvarsmakten ska inta sin nya organisation blir det fokus på krigsförbandens tillgänglighet och operativa förmåga.

I slutet av september fattas ett beslut.

FÖRÄNDRINGSLEDARE för organisationsarbetet är generalmajor Karl Engelbrektsen i sin roll som förbandsproduktionschef.

– Vi jobbar ständigt med att utveckla organisationen men nu måste vi göra något radikalt nytt i och med det försämrade omvärldsläget, säger han och förklarar att det är många faktorer som kokades ned i försvarsbeslutet för perioden 2016 till 2020. Omvärlden, tidigare utredningar, nya förbandsstruk-

turer och flerbefälssystemet. Allt detta måste Försvarsmakten nu omsätta i en mer optimal och rationell organisation med fokus på krigsförbandens tillgänglighet och operativa förmåga.

UTMANING ATT Fylla VAKANSER

TILL SKILLNAD mot tidigare stora omstruktureringar kommer den nya organisationen att intas stegvis under tre år. Den 1 januari 2016 ska alla krigsförband ha tilldelats en ram, ett mål och styrande krav på hur de ska se ut, men vägen dit ska hanteras utifrån de lokala förutsättningarna under treårsperioden. Med hjälp av förbandsvisa införandeplaner ska milstolpar följas upp varje halvår.

– På så sätt kan vi på bästa sätt ta tillvara på och behålla kompetensen hos vår personal

och bli klokare under resans gång. Alternativet hade varit ett yxhugg vid årsskiftet, säger Karl Engelbrektsen.

Försvarsmaktens personal är i allt väsentligt redan väl matchad mot den kommande organisationen. Så något generellt problem med övertalighet ser inte Karl Engelbrektsen i nuläget. Snarare ligger den stora utmaningen i att hantera vakanser och att rätt använda medarbetarnas kompetens, oavsett personalkategori.

ARBETSTILLFÄLLENA BLIR KVAR

TEKNISKT sett kommer vissa krigsförband att försvinna, till exempel de fristående stridsvagnskompanierna och flygbasbataljonerna, men arbetstillfällena kommer att finnas kvar på orten. Inga förändringar i grundorganisationen sker förut-

om att en stridsgrupp etableras permanent på Gotland.

– Jag uppfattar att det finns en relativt god bild ute i landet om av vad som förväntas och vad som kommer att ske. Men självklart finns det en naturlig oro om resurserna kommer att

krigsplacerade behöver inte göra vapenutbildning. Däremot kommer Högkvarteret att ge ut uppdrag om att kombattantutbildningar ska planera in och genomföra.

– Ett mervärde av att både civilanställda och militär perso-

”Nu måste vi göra något radikalt nytt.”

räcka till för att möta de höjda krav som ställs på oss, säger Karl Engelbrektsen.

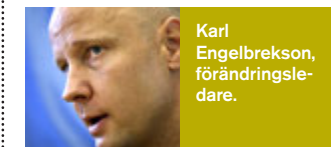
Slutligen ger han svar på ett par återkommande frågor: Ja, det kommer att fortfarande vara frivilligt om en officer som placeras på specialistofficersbefattning vill byta personalkategori och få ny tjänstegrad. Och nej, civilanställda som blir

krigsplacerad är att det kan ge en ökad känsla av tillhörighet och förståelse för Försvarsmaktens huvuduppgift. I det nya har vi alla en tydlig uppgift att vara med och leverera krigsförbandens tillgänglighet och operativa förmåga. ◀

Text **Kristina Åstrand Bohman/InfoS**

SÅ ÖKAS DEN OPERATIVA FÖRMÅGAN

- All personal krigsplaceras.
- Mer personlig utrustning och ammunition köps in.
- Alla förband genomför krigsförbandsövning under 2016-2020.
- Fler fartyg i marinen och extrabesättningar.
- Två armébrigader organiseras med mer än fördubblat antal stridsvagnar.
- Logistikförbanden anpassas till arméns brigadkoncept.
- Flygvapnet organiseras i fem flottiljer med egna basresurser.
- En mekaniserad stridsgrupp organiseras på Gotland.

Karl Engelbrektsen, förändringsledare.

Fakta, nyheter, frågor & svar finns på intranätet emilia, sök på "FM-organisation från 2016"

KOLL PÅ KOREA

MATS PÅ PLATS I VÄRLDENS MEST SLUTNA LAND

Nordkorea, både mytomspunnet och skrämmande. Ett land med missväxt, misär och med världens femte största stående försvarsmakt? Och arbetsplats för försvarsattachén Mats Fogelmark sedan ett år. "Det vanligaste misstaget är att vi förlöjligar dem", säger han.

PÅBUD OM VILKA FRISYRER som är godkända. Rapporter om avrättningar med luftvärns-kanon av "regimens fiender",

som före försvarschefen. Och andra absurditeter från den slutna diktaturen.

Men vad är egentligen sant av det som når oss?

– Det kan vara svårt att veta, men jag anser att vi åtminstone i Sverige ska vara mycket källkritiska till de rapporter som utmålar ledaren Kim Jong-Un som galen eller liknande. Det vanligaste misstaget man kan göra är att förlöjliga Nordkorea. De må ha udda vanor sett med våra ögon, men de är inte irrationella i sin politik eller sina handlingar, säger Mats

Fogelmark.

Han är sedan ett år Sveriges försvarsattaché med huvudsaklig bas i kinesiska Peking, men med sidoackreditering i den nordkoreanska huvudstaden Pyongyang. Därmed har han en unik insyn i landet som lägger någonstans mellan 15 och 45 procent av BNP på militären.

Men det är inte första gången han arbetar på den koreanska halvön: 2006-2007 tjänstgjorde han vid NNSC (Neutral Nations Supervisory Commission) som en av fem svenska officerare, i DMZ på gränsen mellan Syd- och Nordkorea.

– Det mesta är annorlunda i Pyongyang nu jämfört med då. De vanligaste bilarna som då rullade på de öde gatorna var gamla slitna Volvo 144:or,

en påminnelse om att Sverige 1973 var första västerländska land som öppnade ambassad i landet. I dag ser Pyongyang mer ut som en kinesisk stad, vagnparken är modernare, det finns taxibilar, flertalet har mobiltelefoner. Utvecklingen nu är helt annan, förhoppningsvis till det bättre för det koreanska folket, säger Mats Fogelmark.

STÄNDIGT ÖVERVAKAD

SOM NYANLÄND till Pyongyang var han inte en främling för värdlandets underrättelse-tjänst. Vid ett besök i våras vid gränsen var det tydligt att de nordkoreanska militärerna han mötte visste precis vem han var.

– De påpekade att jag hade tjänstgjort vid NNSC, vilket tyder på att det finns en akt på

mig. Samtidigt var de uppriktiga och tyckte att NNSC som aktör var slöseri med resurser, "det fungerar ju inte" är deras åsikt.

Övervakningen i landet är enorm, både på den egna befolkningen men självklart också på andra länders militärattachéer.

– Du har en miljon ögon på dig, så det gäller att respektera deras regler. De är en militärt stark nation men min magkänsla säger att varken Nord- eller Sydkorea vill ha krig. Det är viktigt att betona att det är ett folk delat i två nationer. Det nordkoreanska synsättet är till exempel att Sydkorea är ockuperat av USA. Båda sidor vill återförenas i någon form, men på helt egna villkor.

FYRA FAKTA OM FÖRSVARSAATCHÉER

* Under 2015 har Försvarsmakten haft 25 residenta försvarsavdelningar med 29 attachéer. I dessa ingår så kallade sidoackrediteringar till ytterligare 24 länder. Därtill finns 8 resande försvarsattachéer, stationerade i Sverige.

* I sitt jobb representerar försvarsattachén Sverige och Försvarsmakten och har som uppgift att inhämta information samt främja relationer och samarbete inom försvarsområdet. Must ansvarar för försvarsattachéerna.

* Försvarsattachén är en del av den svenska ambassaden i landen och arbetar nära ambassadens övriga personal. Ambassadens chef ska alltid informeras om försvarsattachéns verksamhet och attachén ska följa ambassadchefens anvisningar i frågor med politisk dimension. * Försvarsattachén ska ha kunskaper om värdlandets försvarsmaktsstrukturer, hur försvarsmateriel upphandlas i landet samt dess försvarsindustri.

1000 VOLVO PÅ VILLOVÄGAR

I mitten på 1970-talet såg många västlänningar Nordkorea som en framtida handelspartner. Det var kanske därför som svenska staten tyckte det var en bra idé att sälja 1000 stycken Volvo 144 på kredit till Nordkorea och dåvarande ledaren Kim Il Sung (farfar till dagens Kim Jong-Un), liksom maskiner från Atlas Copco, Asea och Alfa Laval. Problemet var bara att Nordkorea aldrig betalade för det köpta. Därför har landet i dag en skuld till Sverige på ungefär tre miljarder kronor – pengar som det aldrig gjorts en uppriktig ansats att betala.

ÖGONBLICKSBILDER FRÅN PYONGYANG – där allt från påbjudna frisyres till reklamtavlor för bilar finns. Och även Mats Fogelmark (i skugg) på en allt annat än fullsatt fotbollsarena. Hur slutade matchen, Mats? "2-1 till hemmalaget. Spelkvaliteten något under allsvensk nivå. Och inte en endaste högljudd huligan."

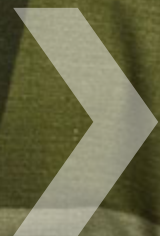
VÄLKLÄDD

UNIFORMSSYSTEM M/90

TJUGOFEMÅRING

VARJE DAG BÄRS DEN AV TUSENTALS MEDARBETARE I FÖRSVARSMAKTEN. OCH TROTS ETT KVARTS SEKEL PÅ NACKEN ÄR UNIFORMSSYSTEMET M/90 FORTFARANDE FÖRSTKLASSIGT. "EN FÖRKLARING ÄR DEN FRÅN BÖRJAN GENOMTÄNKTA DESIGNEN", SÄGER MARJA APPELBLOM, PROJEKTLEDARE FÖR ANSKAFFNING AV M/90 PÅ FÖRSVARETS MATERIELVERK.

Text Dag Enander/InfoS | Foto Försvarsmakten

REDAN 1982 påbörjades arbetet med att ta fram ett nytt uniformssystem, som skulle vara anpassat för framtidens stridsmiljö.

De då två dåvarande uniformssystemen, vinterversionen från 1958 och sommarmodellen från 1959 ansågs föråldrade med tanke på ett ökat hot från ABC-stridsmedel. Och m/58 var verkligen föråldrad: i själva verket byggde den gråa yllevarianten på omsydda uniformer från av modell 1939 och 1958. Även andra delar i uniformssystemet hade några år på nacken: till exempel var hjälmen av modell 1937. Ibland hörs klagomål på Försvarsmaktens fältuniform modell 90 – kvalitet, passform och utseende. Så var det bättre förr?

– Det var inga större fel på 59:an. Men jag skulle hellre dra handen genom en mangel än att behöva använda m/58 igen, säger en armékapten som vill vara anonym.

Kliande vadmal, en doft av gammal hund när den blev blöt och en krage som effektivt sågade sig genom nackskinnet är tre uttalade anledningar till kaptenens aversion mot det tidigare uniformssystemet, som dessutom var den dedikerade krigsuniformen – den som alla skulle bära vid krigsförbandsövningar och det är därför just den syns i Lasse Åbergs klassiska film ”Repmånad”.

25-ÅRING SOM FUNGERAT

UTVECKLINGARBETET med det nya uniformssystemet skedde med brukarsperspektiv, där den övergripande målsättningen var att ge bäraren bästa skydd och prestationsförmåga.

De första exemplaren började testas på förband under mitten av 1980-talet och ett 20-tal förband fick testa de nya uniformdelarna och både officerare och värnpliktigas synpunkter tillvaratogs noggrant. Den 19 februari 1990 fastställdes fältuniformssystem 90, vilken

beslutades vara gemensam för hela Försvarsmakten. Införandet skedde under en längre tid, då persedlar ur m/59-systemet fick bäras parallellt.

– Att hela m/90-konceptet var så genomtänkt från början är kanske förklaringen till uniformssystemets framgång. Bortsett från en midjeficka bak som fanns på de första fältjackorna, vilken togs bort av kostnadsskäl är det i stort sett samma uniform som för 25 år sedan. Och det ställs samma krav på uniformen i dag som för 25 år sedan, säger Marja Appelblom.

STÖRRE SVENSKAR

ATT SVENSKAR BLIR LÄNGRE och tyngre är något som Marja Appelblom lagt märke till genom att se vilka storlekar som är mest efterfrågade. Dessutom har våra fötter växt: för 25 år sedan var genomsnittskostorleken 42, nu är den nästan 43.

Totalt finns det 48 uniformsstorlekar, från den diminutiva versionen för medarbetaren som är 150 cm lång och väger 45 kg (”50 stycken sådana tas ut varje år”) till den välväxtes kollegan som mäter 210 cm och väger 125 kg (”Förra året behövdes 21 uniformer i den storleken”).

Vanligast är 180 cm och 75 kg – men oavsett hur du är skapt ska du ha en uniform som passar, hälsar Marja Appelblom.

– Ingen ska behöva gå med något som inte passar. Den som har unika mått syr vi upp en uniform till. Samma sak gäller skodon, alla skor och kängor i Försvarsmakten köps in i storlekar mellan 34 och 50. Fast förra veckan köpte jag in ett par kängor i storlek 52, säger Marja Appelblom.

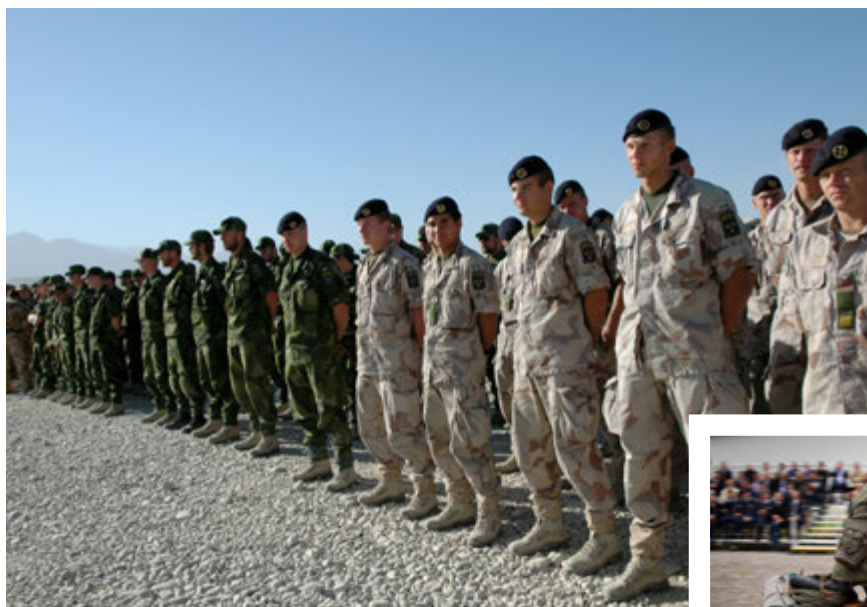
De passar fötter som mäter 33,6 centimeter i längd...

MÖNSTRET EN VINNARE DOWN UNDER UNIFORMSSYSTEM 90 har under de 25 åren kompletterats med en

OVAN: I skärgården fungerar m/90 lika bra, trots att både bild och uniform har några år på nacken. Någon uniform till Försvarsmaktens hundar har dock aldrig tagits fram.

NEDAN: ”Kamouflagemönstret till modell 90 är inte mönsterskyddat. Redan när det togs fram insåg man att det räcker med en så liten ändring i ett hörn av mönstret, och då gäller inte mönsterskyddet längre,” säger Marja Appelblom.

OVAN: GRÖNT OCH BEIGE. Under inledningen av insatsen i Afghanistan fanns inte ökenmodellen av m/90.

HÖGER: Uniformsmodell/58 – ett bevis på att allt inte var bättre förr.

rad nya uniformspersedlar och tjänstetecken, men har fortfarande en kvarleva från föregångarna m/58 och m/59: gradbeteckningarna på fältjackan är från 1958. Att kamouflagemönstret, från början framtaget för flottans fartyg även fungerat bra i de gröna färgnyanserna är välkänt, men kanske inte att det gjorde succé på andra sidan jordklotet.

– För några år sedan gjordes det internationella jämförande tester på en rad olika uniformer i regnskogsmiljö. En av de bästa i det testet var det svenska mönstret. Sedan är det lätt igenkännligt bland andra länders kamouflage, vilket är en fördel.

I dagsläget finns det därför inga planer på att ersätta det karaktäristiska kamouflagemönstret i uniformssystem 90, men väl olika delar i systemet. De kan då saminköpas med andra nordiska länder, men förses med respektive lands valda kamouflagemönster. ◀

FYRA FAKTA OM UNIFORMSSYSTEMET M/90

➔ Under en övergångsperiod fick persedlar ur m/59-systemet bäras parallellt med det nya systemet. En sådan persedel var fältmössa m/59 – som fick bäras till m/90-systemet till och med 1998.

➔ Fältjacka 90 tillverkas i vattenavvisande varpsatin, en riv- och slitstark blandväv bestående av 50 procent bomull och 50 procent polyester.

➔ Med m/90-systemet kom också en ny hjälm: 1,4 kilo tung och tillverkad av pararamidfibrer, en tyv av Kevlar. Den ersatte den 53 år gamla stålhelmen, som vägde betydligt mer.

➔ Med m/90 kom också för första gången en svensk flagga på fältuniformen: på vänster arm, 30 mm nedanför ärmsömmen bärs nationstecken på alla livplagg som bärs som yttersta plagg.

24 TIMMAR VID VÄRLDENS ÄNDE

DET ÄR NÅGOT SVALARE i dag än vanligt. Regnet har nyss fallit och det är mitten av augusti. Den svenska styrkan har precis avslutat en större operation med andra länders FN-förband i området och det ges lite tid för återhämtning. Nästgårds med flygplatsen i Timbuktu ligger FN:s stora supercamp. Förutom svenska Camp Nobel finns här även förband från Bangladesh, El Salvador, Kambodja, Burkina Faso, Ghana och Nigeria.

Den senaste tiden i Mali har präglats av händelser som lett till världsnyheter och stora rubriker, bland annat ett brutalt attentat mot FN-personal i staden Mopti. I en mindre by utanför Timbuktu har civila personer skjutits. Ytterligare ett attentat drabbade polisen i huvudstaden Bamako.

Den 20 juni skrev flertalet av de beväpnade grupperna på ett fredsavtal. Extrema grupper som islamistiska AQIM har ställt sig utanför och fortsätter att motsätta sig fredsprocessen med våld. Freden är bräcklig. Under augusti månad blossade nya strider upp runt staden Kidal mellan två grupperingar som skrivit på

I serietidningen Kalle Anka & Co påstods alltid Timbuktu vara så långt bort från Ankeborg man kunde komma. Nu ligger Camp Nobel här, hem för drygt 200 svenska kvinnor och män i Forsvarsmakten. En kamera, ett dygn, en camp. Här är resultatet.

Text **Richard Kjaergaard/Mali02**
Foto **Richard Kjaergaard och Samuel Almquist/Mali02**

fredsavtalet. MINUSMA är klassad som den blodigaste missionen som FN just nu genomför i världen. I juni stupade sex soldater från Burkina Faso nära staden Goundam, 5 mil sydöst om Timbuktu.

– Mali är stort. Situationen skiljer sig runt om i landet, men har den senaste tiden eskalerat något runt om Timbuktu där huvuddelen av den svenska FN-kontingenten är grupperad, säger överstelöjtnant Jonas Lotsne, chef för Mali02.

KNARKSMUGGLING

”TIMBUKTU ÄR av hävd en multikulturell stad där etniska och religiösa grupper levt sida vid sida.” Det säger Issa Mohammed som år 2013 återvände till hemlandet Mali från en trygg tillvaro i Kalifornien. Nu arbetar han som platschef åt en dansk hjälporganisation.

– Varje etnisk grupp hade tidigare sin nisch i samhället. Tuaregerna är och har alltid varit krigare, hos dem är det en livsstil. Tidigare stod de för säkerheten åt andra grupper som fiskarfolket Songhai och herdefolket Fulani. Nu använder en del av dem sina militära kunskaper för att

HÅLLA HANDEN.
En svensk soldat och en malisk pojke på promenad.

FLYGPLATSMÖTE. Marcus Gregebo i samtal med flygplatschefen Ali Doucoré.

INRINGNING. Fältpastor Maria Thorsson utanför kapellet.

INGENJÖRER. Ghanas bidrag till Minusma är ett ingenjörskompani, där Patrick Ofori ingår.

GILLAR SVENSKAR. Manoi lagade maten på CNL. Nu står han i köket på Camp Nobel.

UNDERSTÖD FRÅN OVAN. Juan Barrera gillar att samarbeta med grannarna.

skydda smugglingsföretag i öknen. Handeln och frakten av varor har alltid på något sätt stått i centrum för livet i staden, säger han.

För det är just genom smuglingen som en stor del av de beväpnade grupperingarna får sina inkomster. Droger skeppas från Sydamerika och fraktras sedan genom Senegal och upp igenom öknen och över Medelhavet till Europa. På det sättet blir staden vid världens ände ett nav i ett globalt spel om pengar och inflytande.

07.56: MORGONFYS MODELL EXTREM

NÅGRA KILLAR UR underhållskvadronen maxar dagens fysiska träning och springer det drygt 1,5 kilometer långa varvet inne på supercampen i skyddsmask och full stridsutrustning. Temperaturen ligger redan på 25 grader. Ställföreträdande skva-

”Kyrkan och morgonbönen är en oas där tiden på något sätt tillåts stå stilla.”

dronchef Kaj Rosö är en av löparna.

– Vid det här laget är vi akklimatiserade. Jag tror knappast att denna typ av träning hade varit möjlig i början av missionen. Men de flesta brukar löpa eller gå på morgonen, säger han.

08.29: KLOCKAN KLÄMTAR FÖR DIG

FÄLTPASTOR MARIA THORSSON ringer in morgonbönen utanför Camp Nobels kapell som är inrymt i ett tält. Men det är inte den enda kyrkan i området. Här finns tre kristna församlingar.

– Kyrkan och morgonbönen är en oas där tiden på något sätt tillåts stå stilla, och tankarna får vandra vart de vill. Det kan vara en stund för reflektion, men också en stund som inte behöver fyllas med någonting alls.

09.42: SÄKERT KÖRT

HENRIK HÄGER från logistikplutonen har precis kört ned ett tungt säkerhetsskåp till stabstället.

– Trucken är gjord för fältmässiga förhållanden så det funkar bra att köra på grus och sand, även om det kom regn igår, säger Henrik.

10.31: TIMBUKTU INTERNATIONAL AIRPORT

RESEBEFÄLET MARCUS GREGEBO, till vardags anställd vid Forsvarsmaktens Transportkontor, samverkar med flygplatschef Ali Doucoré som berättar att mycket förstördes under kriget.

– Vi tar ett steg i taget till en fullt fungerande flygplats, jag gör mitt bästa. Där borta ser du våra röntgenapparater och annan utrustning till säkerhetskontrollen. Banditerna slog sönder allt, säger Ali Doucoré och pekar bort mot något som mest liknar en skrothög.

Marcus Gregebo är lite av en spindel i nätet på en plats där flygtrafiken

inte alltid flyter på som den ska. Ibland på grund av sandstormar, ibland på grund av brister i FN-systemet.

11.06: ”OCH HUR ÄR VÄDRET HEMMA DÅ?”

TERMOMETERN VISAR på drygt 35 grader. Inte det varmaste som personalen vid Mali 02 fått uppleva under sin tid i landet. I juni månad uppmättes 52 grader. I skuggan. Något man måste förhålla sig till rent operativt.

– Klimatet tär oerhört på personal och utrustning. Från juli till början av september infaller regnperioden. Väderleken är då en blandning mellan torr hetta, fuktig hetta, regn och sandstormar. Det ställer krav på goda soldater och ett anpassat tempo, säger kontingentschefen Jonas Lotsne.

12.32 ALL ALONG THE WATCHTOWER

SOLDATEN PER-MARTIN EKOXE

VAKEN VAKT. Alla i kontingenten turas om att sitta vakt i huvudgrundens vaktorn. Just nu är det Per-Martin Ekoxes tur i två timmar.

I VÄNTAN PÅ ÄVJAN. Timbuktu må ligga långt bort, men den dryck som driver svenskar framåt är lika viktig där som här hemma. Och ja, det finns svenskt kaffe på campen.

VINTERGATAN. Nätterna i Mali bjuder ibland på en gnistrandande stjärnklar himmel.

EXTREMFYS. Morgonjobb med skyddsmask. I 25 graders värme.

CAMP NOBEL FRÅN OVAN. På ett år har FN:s supercamp vuxit fram.

STAN ÄR FULL AV VATTEN. Det ihärdiga regnandet har skapat översvämningar i Timbuktu.

GÖTEBORGARE I GUMMISTÖVLAR. Inget roar maliska barn mer än artikelförfattaren iförd gummistövlar när det är 40 grader varmt.

sitter i huvudgrindens vaktorn. Styrkan på Camp Nobel inräknar bara drygt 200 personer, så alla kategorier och befattningar får sitta post. Inklusiv kontingentschefen.

– Det funkade bra att sitta här i två timmar på dagen. Man ser vad som händer inne på supercampen, det byggs febrilt hela tiden. Där borta kommer indoneserna att bli inkvarterade när de anländer i höst, säger han och pekar bort mot några halvfärdiga baracker.

13.19 NYBRYGGT KAFFE HOS MP

HOS MILITÄRPOLISEN är man ständigt beredd att rycka ut, antingen med Camp Nobels larmstyrka (QRU) eller där man behövs. Julia Folkesson väntar på att kaffet ska bli färdigbryggt. På samma kontor sitter tolken Simon Persson och går igenom dagens maliska nyheter.

köttfärslåda och ris.

– Jag jobbade hos svenskarna på Camp Northern Lights i Afghanistan. När jag hörde att svenska försvaret skulle hit så anmälde jag mig direkt. Jag trivs med svenskar, säger han.

15.24: EL SALVADOR+SVERIGE=SANT

BREVID CAMP NOBEL finns det lätta attackhelikopterförbandet från El Salvador. Kapten Juan Barrera jobbar mycket med svenskarna.

– Vi har ett mycket bra samarbete. Svenskarna är alltid hjälpsamma. Dessutom klickar vi rent socialt. För inte så länge sedan var ett gäng från oss inbjudna på grillfest med musikuppträdande, säger Juan Barrera.

16.11: INGET VANLIGT FÖRRÅD

LOGISTIKPLUTONCHEF Olof Milde och Jonas Aldén har nyss gett Rikard

”De ser oss som representanter för ett världssamfund som bryr sig.”

14.16: PÅ UPPSKATTAD PATRULL

JÄGARSOLDATER från spanings-skvadronen är ute i Timbuktu för att patrullera. Efter några minuter översvämmas platsen av glada barn som tycker att soldaterna är spännande att prata med.

– Folk kommer ofta fram och är trevliga. De är glada att ha oss här, de ser oss som representanter för ett världssamfund som bryr sig, säger jägarsoldaten Leon Jonsson.

15.03: EN SAK ÄR SIG LIK FRÅN AFGHANISTAN

UNDER LÅNG TID HAR matleveranserna kommit som de ska till Camp Nobel. Lokala åkare tar förnödenheterna via vägar som stundtals är farliga och där bland annat vägkapare härjar. Den som räknar med samma utbud som under insatsen i Afghanistan blir besviken. Maten är enkel, ibland något enformig, men ingen personal svälter. Den indiska kocken Manoi från företaget Supreme lagar såsen till dagens middag, stående av

Wikbom service. Det är långa försörjningslinjer till Timbuktu.

– Ibland har vi det som folk frågar efter. Ibland inte. Man får helt enkelt köpa att vi befinner oss på en plats långt borta, säger Olof Milde.

17.24: TÖM TIMBUKTU PÅ VATTEN

EN STYRKA FRÅN stabsunderstöds-skvadronen har via stridsledningsbefälet (TOC) fått order om att åka in till Timbuktu och hjälpa lokalbefolkningen med att dränera vatten. Vissa kvarter är översvämmade till följd av de kraftigaste regnen på många år.

20.21: UNDER STJÄRNKLAR HIMMEL

NÄR MÖRKRET sänkt sig över Timbuktu så avslutar de flesta i personalen sina arbeten för dagen och går till sina tält för att vila. Några passar på att ringa hem till nära och kära, titta på film, andra läser en bok eller går och tränar. För många blir det ett tidigt sänggående då nästa arbetsdag börjar redan i gryningen. ◀

Simon stannar innanför stängslet

Nu har han en eftertraktad examen med många möjligheter.

Ändå väljer Simon Lindgren på Lv6 att fortsätta i Försvarsmakten.

– Man lever bara en gång och då vill jag göra det som är roligt. Och det roliga finns här, säger civilingenjören och korpralen.

DET RÄKNAS OFTA SOM ett av världens 100 bästa universitet. Och det sociala livet i Lund och vid Lunds tekniska högskola, LTH är definitivt av världsklass. En vanlig ingångslön på 30 000 kronor som nybakad data-civilingenjör är inte heller fy skam.

Men en då 23-årig Simon Lindgren ville annorlunda efter fem års studier och bara examensarbetet kvar.

– Jag hade kommit in i en trygg lunk, haft ett extrajobb som systemutvecklare på ett litet företag under studietiden och ville nu kolla vilka möjligheter som fanns.

En möjlighet som Simon såg var GMU.

– Jag hade en viss relation till Försvarsmakten eftersom min farfar och en morbror jobbat här, men inte mer än så. Det var inte så att jag drömte om en militär karriär.

Och att göra GMU var inte något som kursarna tyckte var konstigt.

– Många väljer att testa något annat innan de lämnar Lund, jobbar ett tag eller reser.

Så den 31 januari 2011 ryckte rekryt Lindgren in på Lv6.

– Det var en jättepositiv upplevelse, jag gillade verkligen gruppdynamiken och utmaningarna. Så när jag var klar tog jag anställning, för jag trivdes så bra. Visst kan man

tjäna mer pengar som dataingenjör men man kan inte bara ha ett jobb för att tjäna pengar. Jag anser att man måste ha roligt på jobbet och på fritiden.

Efter första anställningen som ställföreträdande gruppchef på en robot 97-pluton, bytte Simon 2013 till radaroperatör.

– Den gruppen som jag skulle börja på kände jag redan bra, visste att det var en riktigt bra grupp. Sen kände jag även att det skulle vara en rolig och utmanande befattning med mycket ansvar, säger Simon.

KOLL PÅ PYTHAGORAS SATS

ATT SIMON satt inne med en nästan komplett civilingenjörsutbildning var inget som han berättade för alla på Lv6, utan det upptäcktes av närmast en slump när han arbetade som radaroperatör – av Per Gerdle, som i dag är Simons chef.

– Vi var ute på en övning och jag stod och småpratade med Simon, som satt vid sin radarskärm. Jag tyckte han var väldigt duktig på att räkna och frågade vad han läst på gymnasiet. Naturvetenskaplig, löd svaret. Och efter en stund kom ”... och fyra år som civilingenjör”, säger Per Gerdle med ett skratt.

Efter att ha skrivit examensarbetet under tiden som soldat, arbetar därför Simon i dag som lärare på Luftvärnsskolan, bland annat med att utbilda kadetter i matematik.

– Jag har stor nytta av min utbildning här som lärare i militärteknik. Luftvärnet är en tekniktung del av armén så det är alltid bra att kunna matematik och fysik här.

EN FRAMTID MED KLARA MÅL

Efter höstens arbete som lärare för

NAMN: SIMON LINDGREN.

Ålder: 28 år.

Jobbar som: Lärare på Luftvärnsskolan, Lv6.

Bor: Halmstad, kommer från Kristianstad.

Familj: Sambo.

På fritiden: Tränar, lagar mat och umgås med vänner.

Så såg semestern ut:

”Stannade hemma i ett kallt och blött Sverige. Blev att träffa vänner och familj, var rätt skönt att ta det lugnt efter examensarbetet faktiskt. Dagen som solen sken kunde jag åtminstone vara ute på sjön.”

kadetter och två stora övningar, väntar ASOU (Anpassad Specialist Officers Utbildning) för Simon, för han ser en framtid i Försvarsmakten.

– Om fem år hoppas jag fortfarande att jag arbetar här på Luftvärnsregimentet och får hjälpa till med utveckling och utbildning. Försvarsmakten är en arbetsplats där alla jobbar i samma uniform och efter samma förutsättningar, det är en salig blandning av kompetenser och personligheter, vilket jag gillar. Samtidigt vet Simon att det hela tiden gäller att utvecklas och se nästa steg.

– Gör man inte det finns det en risk att motivationen försvinner, säger han och pekar på en faktor som kan vara ett hinder för de som vill växa i Försvarsmakten.

– Vi som arbetsgivare är kanske bra på att uppmuntra framåtsträvar, men skulle ibland beroende på befattning kunna ge bättre förutsättningar när det gäller utbildning och liknande. Jag kan veta vad jag vill uppnå och har ett klart mål, men tillgängliga resurser gör att det inte går att uppnå det målet med rätt kvalitet. ◀

Text Dag Enander/InfoS

VISSTE DU ATT?

Ordet ingenjör kommer det franska ordet ingénieur samt spanskans och italienskans ingenieros, där de förstnämnda var handhavare av militära kastmaskiner på medeltiden medan ingenieros avsågs i början av 1500-talet militärbyggmästare och konstruktörer av krigsmateriel. Först i början av 1700-talet startades de första civila ingenjörsutbildningarna i Tyskland. I Sverige startade den första ingenjörsutbildningen 1851 på Högre Artilleriläroverket i Stockholm.

BÄTTRE BEREDDA

Det förändrade säkerhetsläget i närområdet har inte gått Försvarmaktens HR-centrum förbi. ”Ett fokusområde är höjd beredskap. Vi kommer alltid ha en arbetsgivarroll men vi har också en funktion i ofred. Och den ska vi lösa”, säger Lena Sköld, chef FM HRC.

Text Dag Enander/InfoS foto Anders Cedréus/FM HRC

DAG FUNGERAR Prio, vilket är ett viktigt verktyg för att förbandet FM HRC ska kunna utträtta sin uppgift. I en krigssituation kan det enda alternativet vara enskilda datorer med Excel-ark över personal-listor och liknande.

– Och när det inte heller fungerar går vi över till papper och penna. Personalfunktionen ska fungera oavsett, säger Lena Sköld.

Försvarmaktens HR-Centrum har de senaste åren genomfört en rad förändringar med avsikten att bättre stödja kunden. En sådan är omorganisationen från funktionsbaserade kontaktpersoner eller grupper till stridskrafts- och förbandsbaserade kontakter.

– Tidigare fick förbanden efter första kontakten med HR-Direkt, vända sig till olika kontakter hos oss beroende på vad saken gällde, som vid löne- eller resefrågor. Nu kommer de istället ha en kontaktyta för alla frågor inom området. Därmed kan vi snabbare och bättre lära känna förbandens situationer och därmed stödja kunderna efter deras specifika behov men med den centrala funktionens förmåga till enhetlighet och effektivitet, det vill säga kvalitet.

För det är så man på FM HRC ser på de kollegor som vänder sig till Sandhamnsgatan med frågor och problem: kunder.

– Målet är alltid att underlätta chefens och därmed kundens vardag. Vi vet varför vi finns till, vi är inte kärnverksamhet utan ett stöd till andra förband, säger Lena Sköld.

”SVAR GES INOM 48 TIMMAR”

ETT SÄTT ATT VETA inom vilka områden det bästa stödet kan ges är att granska resultaten av FM VIND. I den senaste under-

sökningen upptäcktes bland annat att det på förbanden anses vara otydligt i ansvarsfördelningen, vilket stöd man kunde förvänta sig av FM HRC och hur snabbt man kunde få svar.

– Därför har vi tagit fram olika servicenivåer på de tjänster som vi erbjuder. Servicenivåerna är en utveckling av det som tidigare kallades tjänstekatalog. Så blir det lättare för förbanden att inte bara veta vilka administrativa uppgifter vi kan stötta med utan också hur lång tid det kommer ta att få ett svar och en lösning.

Oftast finns informationen och därmed lösningen på intranätet emilia, problemet är att sökfunktionen ger för breda svar.

– Ett arbete har därför genomförts för att portalen Arbeta i FM ska uppfattas som enklare att hitta på och lättare att förstå. Även den interna redaktionsorganisationen kan komma att ses över för att på bästa sätt anpassa portalen efter förbandens behov.

MÅLET: BILLIGARE OCH BÄTTRE

NÄR FÖRSVARETS FORUM intervjuade Lena Sköld för två år sedan avslöjade hon att Försvarsmaktens HR-centrum var under press: om inte man var enklare och effektivare, skulle löne- och personaladministrationen övergå till Statens Servicecenter, SSC, år 2017.

Och den verkligheten kvarstår.

– De flesta svenska myndigheter ska vara anslutna till SSC senast år 2019. Försvarsmakten har just besvarat en remiss där vi säger oss vara tveksamma till om SSC, i det tidsperspektivet, kan hantera de säkermässiga och skyddsvärda kraven vi har för en del av våra anställda, framförallt kopplat till det integrerade system vi har.

Och effektivitetskraven på

FM HRC kommer fortsätta vara hårda.

– Trots att vi är ”speciella” kommer vi aldrig att kunna luta oss tillbaka vad gäller effektivitet, vi är en myndighet som kostar många skatte kronor. Även om Försvarsmakten nu i kommande budgetar får mer pengar är inte dessa avsedda för administration utan till den militära verksamheten. Så vi på FM HRC kommer alltid, och med all rätt vara under luppen, säger Lena Sköld.

ETT KNAPPTRYCK, ETT CHEFSBESLUT

EN VANLIGT FÖRKOMMANDE åsikt vid kaffeautomaterna är att linjecheferna i dag lägger för mycket tid med att ”knappa i Prio”. Därför har på försök lokala administratörer anställts på några förband, vilket är en väg att avlasta linjechefer. De lokala administratörerna ska inte främst hantera HR utan annan administration som ekonomi och kundvagnar.

– Samtidigt ska man betänka att varje administratör som anställs på förbandet kostar. Och den kostnaden tas från förbandets kärnverksamhet. Det tar ungefär sex månader att utbilda en löneadministratör som ska hantera Prio, trots att de arbetar i systemet minst åtta timmar per dag. De som sitter här på Sandhamnsgatan är oerhört skickliga eftersom detta är vår kärnverksamhet. Sedan tror jag att man ska se på knapptryckandet i Prio ur en annan synvinkel, där varje tryck på Enter-knappen är ett fattat chefsbeslut, säger Lena Sköld.

Hon framhåller genomgående sitt förbands funktion – att uppkomna problem ska belasta förbandens chefer så lite som möjligt, ibland även på bekostnad av enkel hantering för FM HRC.

Lena Sköld, chef för Försvarsmaktens HR-centrum.

SNART TIO ÅR MED HR-CENTRUM

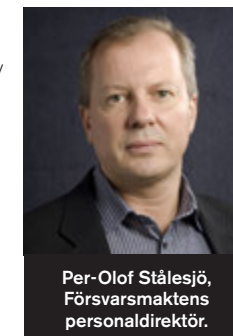
2006 genomförde Försvarsmakten en kartläggning av kostnader, resursåtgång och tjänsteutbud för myndighetens totala personalfunktion. Bakgrunden var att de ökade kraven på kärnverksamheten gjorde att stödprocesserna måste effektiviseras. Mellan åren 2006 – 2009 etablerades därför en ny organisation och nya arbetssätt för HR samtidigt som medarbetare och chefer utbildades i syfte och målbild för ett mer effektivt HR-arbete.

I likhet med många andra företag och organisationer gick Försvarsmakten över till

en "shared-service-lösning" och ett nybildat HR-centrum fick ansvar för det administrativa arbetet och en konsultativ specialistroll.

I samband med att en ny HR-organisation och nya arbetssätt infördes skedde stora förändringar i Försvarsmaktens uppdrag. Det som påverkade arbetssättet och ställde krav på nya kompetenser inom HR är främst införandet

av frivillighet, internationell tjänstgöringsplikt och ett integrerat verksamhets-

Per-Olof Stålesjö, Försvarsmaktens personaldirektör.

ledningssystem.

2013 genomfördes en utvärdering av HR-organisationen och denna visade tydligt att dessa förändringar har påverkat möjligheten att nå målen: ökad effektivitet, enkelhet och enhetlighet. Övergången från värnplikt till frivillighet är till exempel

– Sedan finns det alltid ett chefsansvar som inte kan överföras utan som ägs av arbetsgivaren, det vill säga ansvarig chef.

PÅ TÅRNA

I DAG HAR FM HRC, främst via HR-Direkt, ett ständigt inflöde av frågor, men någon egentlig ärendeanalys har varit svår att göra. Nu i september, om tidplanen håller, kommer första steget mot en förbättrad ärendehantering ske, då det nya ärendehanteringssystemet tas i bruk.

– Därmed kan vi se vad för frågor som kommer från vilka förband och när, vilket kommer ge svar på vad vi är bra och dåliga på. Vi försöker alltid se vilka behov våra kunder har och hur vi kan möta de behoven. Omvärlden förändras och FM HRC måste förändras med den. Det gäller allt från användarvänligheten i Prio till hur vi skulle behöva arbeta i krig, säger Lena Sköld. ◀

mer resurskrävande både centralt och vid förbanden.

– Som personaldirektör är det min uppgift att se det långsiktiga förändringsbehovet. Ständiga förändringar ställer höga krav på att vi är flexibla och lyhörda för organisationens behov av att hitta de bästa lösningarna för Försvarsmakten som helhet. Det sker därför ett kontinuerligt förbättringsarbete av HR-processerna och dess arbetssätt och verktyg för att bättre stödja chefer och medarbetare säger Per-Olof Stålesjö, Försvarsmaktens personaldirektör.

SMART OCH SÄKER

Om det verkligen gäller kommer varenda soldat och sjöman behövas för att försvara Sverige. Därför finns Försvarmaktens säkerhetsinspektion.

– Vårt mål är att alla Försvarmaktens medarbetare ska kunna medverka i en skarp situation. Det kräver en säker kedja. Från materiel och övning till skarp insats, säger Ronald Månsson, chef för säkerhetsinspektionen.

”SKA DET VARA SÅ JÄVLA NOGA?” är en fråga som ibland möter Ronald och hans kolleger ute på förbanden när det gäller en upplevt övernitisk inställning till säkerhet.

Någon som säkert skulle svarat ”JA!” på den frågan var Ryan Maseth.

Nu jobbade visserligen Ryan inte i Försvarmakten utan i den amerikanska arméns elitför-

band Special Forces – men gissningsvis borde han ha tyckt att ett grundligt säkerhetstänkande var viktigt. I alla fall i efterhand.

När han 2008 under insats i Irak skulle duscha i sin förläggning, var vattenpumpen nämligen inte ordentligt jordad. Alltså fick Ryan en elektisk stöt och dog. Och han var inte ensam om att omkomma på samma sätt: efterföljande utredning från Pentagon visade att minst 13 amerikanska soldater omkommit på grund av felkopplad el i Irak sedan 2003.

– En sådan totalt onödigt dödsorsak är ingen jag vill förmedla till anhöriga, säger Ronald Månsson.

FARLIG VERKSAMHET MED NOLLVISION

SOM CHEF för Försvarmaktens säkerhetsinspektion är det han och kollegerna på militära säkerhetsinspektionen och militära sjösäkerhetsinspektionen

som ska se till att all verksamhet inom Försvarmakten genomförs i enlighet med arbetsmiljölagen och övriga tillämpliga författningar. Försvarmaktens flygsäkerhetsinspektion genomför motsvarande arbete när det gäller flygsäkerhet, vilken regleras i

Ronald Månsson, chef för säkerhetsinspektionen.

VÄNSTER: FANTASTISKT FOTO – OCH FELAKTIGT BETEENDE, enligt chefen för säkerhetsinspektionen. ”Under en insats utgår jag från att man bär hjälm”, säger Ronald Månsson.

DENNA SIDA: EN FELAKTIG PIVÅTAPP – OCH TVÅ SKADADE SJÖMÅN. Olyckan 2013 på HMS Carlskrona visade på vikten av att använda rätt utrustning.

en separat lagstiftning.

– Vårt arbete ska ge medarbetarna förutsättningar att under verksamhetsutövning kunna förebygga olyckor. Det sker genom att vi självständigt och oberoende utvecklar regler, genomför inspektioner och tillsyn samt ger fackmässigt stöd. Visionen är att det inte ska inträffa några olyckor i Försvarmaktens verksamhet.

Och det är så klart en vision som inte är lätt att nå med tanke på Försvarmaktens verksamhet. Ronald pekar på ett citat av försvarsminister Per-Edvin Sköld, sagt efter en tragisk övningsolycka 1944: ”Alla militära övningar äro dessutom till sin natur farliga, ty de måste ligga krigets verklighet så nära som möjligt”.

– Därför ska verksamhets-säkerhetsarbetet bedrivas med beaktande av Försvarmaktens uppgift att kunna genomföra väpnad strid.

SÄKERHET EN KULTURFRÅGA

IBLAND KAN DET LILLA få stora konsekvenser. Som en liten pivåtapp av metall, en sådan som håller fast en tung kulspruta vid en rekyldämpare på en reling. En sådan diminutiv detalj var boven i dramat när skjutolyckan på HMS Carlskrona inträffade under ME03:s hemfärd från Adenviken. Under en skjutövning i Medelhavet lossnade den 38 kilo tunga kulsprutan från sitt fäste och två sjömän skadades lindrigt av vapnet och av splitter.

– Det var fel sorts tapp som hade monterats. Den var inte rätt konstruerad för att hålla fast just detta vapen. Och det fanns korrekta tappar till just det vapnet, säger Ronald Månsson.

Hur mottas då han och hans kolleger när de besöker förband, fartyg och flygflottiljer?

– Överlag tycker jag vi bemöts positivt, både av chefer och

soldater. Förbandscheferna är i huvudsak mycket tacksamma över våra besök och soldaterna ser det som att vi intresserar oss för säkerheten på deras arbetsplatser.

Ronald blir därför bedrövad när han får se svenska soldater vada i land vid en övning nyligen – utan hjälm på huvudet.

– *Train as you fight, fight as you train* säger man på engelska. Här har man uppenbarligen inte tänkt så, för i ett verkligt läge under en insats utgår jag från att man bär hjälm. Och även övningsmomentet i sig innebär situationer där hjälmen skyddar. För mig är det ett tecken på att säkerhet är en kulturfråga. Därmed är det en fråga som vi alla måste arbeta med. <

Text **Dag Enander/InfoS**
Foto **Anton Thorstenson**
& **Niklas Ehlén/ComCam**

STÄRKTA OCH VARAKTIGA RELATIONER I REKRYTERINGSSYFTE

På Försvarsmaktens HR-centrum byggs just nu den nya avdelningen Relation & kommunikation upp. Uppdraget är att bygga starka och varaktiga relationer i rekryteringssyfte med hjälp av CRM, Customer Relationship Management.

”CRM är mer än bara ett verktyg och en intressentdatabas, det handlar om att ta hand om hela kundupplevelsen. Det är både en inställning och ett arbetssätt. När CRM fungerar som det ska känner mottagaren ’Aha, de pratar med mig’. Vilket är möjligt nu när vi tar ett samlat grepp och bygger en gemensam intressentdatabas där det framgår vad varje individ är intresserad av. Vi kan arbeta utifrån och in istället för inifrån och ut, det vill säga på mottagarens villkor. Det skapar större möjligheter att nå våra rekryteringsmål”, säger Ulrika Almquist som är chef för den nya avdelningen.

Försvarsmakten jobbar redan framgångsrikt med bred rekryteringskommunikation som informationsstaben står bakom. Med CRM kan bred och riktad personlig kommunikation samverka och nå ännu större effekt och relevans. Avdelningen kommer att byggas upp successivt.

– Vi bygger skalbart och till en början fokuserar vi på första fasen i den så kallade medarbetarresan, den före anställning, att attrahera nya potentiella sökande. På sikt kommer alla som någon gång har varit, är, eller vill bli, en del av Försvarsmakten att finnas med i den nya databasen, självklart efter sitt medgivande, men det är mycket

Ulrika Almquist.

jobb kvar innan vi är där. Målbilden är att avdelningen ska vara fulltalig med cirka 28 medarbetare och leverera fullt ut i slutet av 2017, säger Ulrika Almquist.

AVDELNINGEN FÖR RELATION & kommunikation kommer tillföra kompetens, verktyg och arbetssätt för att ytterligare effektivisera rekryteringskommunikationen. Såväl lokalt som centralt. Förbandens medverkan är av stor vikt eftersom avdelningen både ska möjliggöra och stödja deras arbete med relationshanteringen.

– Jag ser bara möjligheter med CRM-verktyget. På förbandsnivå kommer vi att kunna planera, genomföra och följa upp aktiviteter mot målgruppen på ett mer resurseffektivt sätt. Vi kan följa en kandidats resa från visat intresse till anställning. Det blir ett lyft, säger Melker Johansson, rekryteringsofficer vid Trängregementet.

– Parallellt med den nya

databasen skapar vi också en verktygslåda med kommunikationsenheter med mera, som kommer att underlätta arbetet med rekryteringskommunikationen på förbanden. En annan viktig funktion inom avdelningen är analys och uppföljning med kompetens inom insikt om målgrupper och marknad. Vi kommer kunna arbeta proaktivt och bli bättre på att mäta nyttan av allt vi gör, oavsett om det handlar om ett event, ett utskick eller ett erbjudande på webben.

Det här kommer att gynna hela Försvarsmakten, förklarar Ulrika.

DET ÄR VIKTIGT ATT rekryteringskommunikationen upplevs enhetlig samtidigt som den sker lokalt, centralt och regionalt. CRM innebär att Försvarsmakten kan jobba mer effektivt för att nå rekryteringsmålen. Dessutom kommer rekryteringskommunikationen att kunna bestå av skraddarsydda erbjudanden till respektive individ.

– Med CRM kan vi följa upp alla våra interaktioner med intressenter och arbeta mer med relevanta erbjudanden. Har vi till exempel en kandidat som är tekniskt intresserad kan ett efterföljande erbjudande handla om våra tekniska befattningar, säger Charlie Herolf, funktionsområdesföreträdare för rekryteringskommunikation på avdelningen. ◀

Text **Christoffer Dahlin/FMHR**
Foto **Försvarsmakten**

På Sjöstridsskolans sjösäkerhetssektion tränas alla, från nyaste sjöman till divisionschef i saker som helst inte ska hända.

Och det är ett avgörande arbete för Försvarsmakten.

– Utan våra utbildningar kommer inga av Försvarsmaktens fartyg kunna gå till sjöss, säger Stefan Dahlberg, ställföreträdande sektionschef på SjösäKS.

Text **Dag Enander/Infos** Foto **Försvarsmakten**

DE GER KOMPETENS ATT KASTA LOSS

OM DIN NÄSTA CAPRICCIOSA ska bli extra frasigt gräddad, så be den lokala pizzabagaren att dra upp ugnen till 370 grader. Precis så hett är det i containern som Michael Strauss och tre kollegor sakta kryper baklänges ur.

– Men det är temperaturen på

golvet där vi befinner oss. Två meter upp är det 600 grader, där rökgaserna överantänds. Där smälter andningsmasken och det vill man inte, säger han och dricker girigt från en flaska Ramlösa.

I dag testas han och brandlärarkollegorna prototyper på

nya brandskyddsdräkter och vissa brister noteras direkt. På en av ärmarna har en sömnadsdetalj smält efter 26 minuter i infernot.

– Faktum är att de dräkter vi har idag är så bra som brandskyddsdräkter kan bli, säger Michael Strauss.

1000 ELEVER, 17 LÄRARE

VARJE ÅR UTBILDAR Sjösäkerhetssektionen cirka 1 000 elever fördelat på ungefär 50 000 elevtimmar i ämnena skrovskadeskydd, fartygsbrandskydd, skydd mot CBRN-medel, marin stridssjukvård, sjölivräddning, helikopter ombord och ledning inre strid. Kurserna, som bedrivs vid anläggningen längst ut i Örlogshamnen varierar i längd mellan 4 timmar till 5 veckor.

– Det är en komplex verksamhet vi bedriver och absolut nödvändig för att våra fartyg ska kunna kasta loss. Vår sjösäkerhetsutbildning uppfyller de krav som Transportstyrelsen ställer på civil sjöfart och till detta lägger vi på ytterligare för att uppnå stridförmåga.

Om inte besättningen har fått rätt utbildning, så får de inte gå till sjöss. Det är ett dilemma med tanke på att vi bara har 17 rader här, måste vi ibland låna kompetens både från andra enheter i Försvarmakten men också från motsvarande verksamheter i Norge och Danmark. Faktum är att vi behövt låna in norska instruktörer för att kunna utbilda i den takt som vi vill, säger Stefan Dahlberg.

BLÖTT OCH KALLT, MÖRK OCH VARMT

SJÖSÄKERHETSSEKTIONENS övningsområde är fyllt med olika containerkonstruktioner. Här kan olika moment övas, allt för att besättningsmedlemmarna ska kunna hantera olika,

mindre upplyftande situationer. På en gråmålad container finns namnskylden Grym fastsatt.

– I den tränar vi rökdykning i bölig miljö, med pålagd värme. Alla som jobbar i den hatar den, men den lär ut rätt saker. Vi är kanske lite speciella här på sektionen, men vi gillar när det är mörkt och varmt. Eller blött och kallt, som i skrovskadecontainern, säger Stefan Dahlberg.

På en annan container en bit bort står det Cerberus, efter den trehövdade helveteshunden i grekisk mytologi. Inuti ser det ut

”Vi gillar mörkt och varmt. Eller blött och kallt.”

som värsta sortens cell i Fångarna på fortet.

– Den har vi för att testa deltagarnas klaustrofobi. Och ja, det är mörkt och varmt i den med, säger Stefan med ett skratt.

Bakgrunden till sektionens tillkomst står att finna i sänkningen av HMS Sheffield under Falklandskriget 1982 men också minsprängningen på USS Roberts 1988.

– De händelserna visade tydligt vikten av de kunskaper vi lär ut, bland annat skrovskadeskydd. USS Roberts hade i det närmaste gått av, det var bara däcket som höll ihop fartyget men tack vare besättningens kunskaper i att täta, sjönk hon inte. Det är i dag grundläggande kunskaper och grunder för alla fartygsbesättningar, säger

Stefan Dahlberg.

– Här på sektionen sliter man hårt, utan deras arbete skulle inte ett enda fartyg kunna kasta loss, säger Per Jenvald, chef på Sjöstridsskolan.

SÅSONG FÖR NÄSKANTARELLER

HMS SMYGE var Försvarmaktens testfartyg för stealth-teknik under 1990-talet. I dag fungerar hon bland annat som övningsfartyg för Sjösäkerhetssektionen. Just nu tränas fartygskockar i extra sjukvård.

En av dem är Kristian Hult-

berg, till vardags kock på ubåt.

– Nu går vi en två plus två veckors kurs, säger han medan han försöker se till att en övningsdocka får fria luftvägar med hjälp av en så kallad näskantarell.

– De sätter vi alltid på dockorna, då de framkallar kvälningsskänslor. Fast inte alltid, när vi har amfibiekadetter här sätter de dem på varandra, säger sjukvårdsläraren Roger Arvidsson och småler.

– Jag har jobbat här sedan 1988. Då var vi tre personer. Varje dag finns det nya problem att ta itu med, det är en ständig utmaning i synnerhet som vi saknar vissa fysiska simulatorer där flera övningsmoment sker samtidigt, säger Stefan Dahlberg. ◀

Michael Strauss,
brandskyddslärare.

Stefan Dahlberg,
ställföreträdande chef.

Sjukvård, brandsläckning
och livräddning. Det är
tre delar i utbildningen på
Sjösäkerhetssektionen.

PLUTONEN SOM TOG TRICKEN

Varje dag tar nästan en miljon stockholmare tunnelbanan till jobbet, skolan, mötet – eller varför inte övningen? Det gjorde i alla fall tredje pluton på Livgardets livkompani.

EN HELT VANLIG augustionsdag klev de på vid Stadion och tog röd linje söderut. Vid Slussen hoppade de av och gick upp till Söders höjder för att öva rutiner vid en eventuell beredskapshöjning samt olika typer av framryckning i stadsmiljö – den här gången under mark och med hjälp av tunnelbana.

Och gissa om de väckte viss uppmärksamhet, både i underjorden och i gatubilden ... <

Foto Björn Westerdahl/LG

Fotnot: Trickern är äldre men fortfarande använd Stockholmssläng för tunnelbanan.

FAKTA STOCKHOLMS TUNNELBANA

Invigdes 1950 och är en av de störst utbyggda i världen i förhållande till betjänad folkmängd. Totalt är den 109 kilometer lång och har 100 stationer, fördelat på tre linjer (röd, grön och blå). Varje år genomförs ungefär 320 miljoner resor med Stockholms tunnelbana, vilket är nästan lika mycket som all annan spårbinden trafik (tåg och spårvagnar) i Sverige.

Längsta rulltrappan i Stockholms tunnelbana är den i Västra Skogen: 66 meter lång och 33 meter hög.

Resan mellan Stadion och Slussen väckte stort medialt intresse.

Medresenärerna låtsades inte som om det var något speciellt just denna dag. Men det var det.

Läge att ladda upp på Söders höjder.

Marschen tillbaka till Kavallerikasern väckte också intresse.

SVAR TILL ”FÖRSVARSMAKTENS HAVERERADE REKRYTERING”, FÖRSVARETS FORUM NUMMER 3 2015

TACK FÖR MÖJLIGHETEN att föra en diskussion kring personalförsörjningsfrågor i detta forum.

Utgångspunkten är att vi har gått från ett pliktbaserat personalförsörjningssystem till ett som helt bygger på frivillighet. Försvarsmakten måste vara attraktiv för såväl morgondagens som dagens medarbetare.

VI VET ATT de vi är intresserade av möts av många möjligheter och gärna provar många av dessa. När frivilligheten infördes 2010 hade Försvarsmakten knappt ett halvår på sig att gå från ett pliktför-svar där Pliktverket, nuvarande TRM, levererade värmpliktiga till Försvarsmakten till att Försvarsmakten skulle rekrytera själv med stöd av TRM med att administrera, testa och utvärdera de sökande. Med facit i hand kan konstateras att detta var en mycket kort tid för en så stor förändring. Utifrån den förutsättningen har vi lyckats väl. Vi har dock lärt oss ett antal läxor och jobbar metodiskt för att vi 2019 ska ha ett helt fungerande, målgruppsanpassat arbetssätt.

DU NÄMMER ATT nätenkäten (rekryt-testet) saknar spärrar. Det gör det inte. Det finns spärrar som gör att den sökande inte kan göra om rekryttestet gång på gång eftersom det krävs ett manuellt beslut innan man kan göra nästa rekryttest. Detta kan ske tidigast nästa dag. Dessutom har läkarna och psykologerna på TRM ett koncentrat av individens samtliga rekryttest. Detta innebär att det finns en minimal risk att den sökande kan ”ljuga” sig igenom flera rekryttest utan att behöva förklara sig. Vi vet att enkäter av den typen som rekryttestet är bara har en

säkerhet på cirka 30-40 procent. När vi konstruerade det nuvarande systemet konstaterade vi att det ändå är en mycket kostnadseffektiv urvalsmetod för att slussa igenom cirka 30000 ansökningar per år.

Från och med 2010 till och med december 2013 så inställde sig cirka 40 procent till antagningsprövningarna. Från 2014 fick vi ett systemstöd (ATLAS) vilket bland annat ger en ökad flexibilitet för den sökande att själv boka test-tillfälle och resor. Den sökande har även en egen ingång till en portal där hen kan få information intill utbildningsstart. Du skriver att ”just nu är det knappt 50 procent av de som har bokat in sig på tester som faktiskt dyker upp!” Det kan förstås stämma just de dagarna du var på plats, men om vi tittar på 2014 var det 86 procent och hitintills under 2015 83 procent av de som bokat plats på antagningsprövningen som inställde sig. Våra erfarenheter visar att antalet som infinder sig till sin bokade provningsplats ökar markant när det finns många olika befattningar att välja på, vilket inte var fallet under juni.

YRKESVÄGLEDARNA som tjänstgör vid antagningsprövningarna uppgår för Försvarsmakten till 12 årsarbetskrafter. Av dessa tjänstgör tre på heltid och övriga kommenderas från förband på tre månader. Jag har förstått det som att din tjänstgöring var kortare. Yrkesvägledningen är just en vägledning som sker i dialog med den sökande. Försvarsmaktens behov, individens aktuella testresultat och intressen ska leda till ett erbjudande som den sökande är sugen på och beredd

att fullfölja. En erfaren yrkesvägledare hinner med 6-8 sökande per dag. Därutöver ska yrkesvägledaren hinna med såväl egen fysiskt träning som att vidareutveckla sig i rollen som yrkesvägledare genom att bland annat öka sina kunskaper om vår verksamhet och våra yrken. Styrkan med kom-menderade yrkesvägledare är de sökande får träffa personal som har färsk och relevant erfarenhet av att jobba på förband. Det gör också att våra yrkesvägledare kan hjälpa GU-rekryter och GSS i deras fortsatta yrkesutveckling såväl på det egna förbandet som till någon annanstans i Försvarsmakten.

Som yrkesvägledare är man en Försvarsmaktsgemensam resurs som fattar myndighetsbeslut om antagning och ska jobba för att rekrytera till hela Försvarsmakten, samtidigt som man sprider sin specialkunskap till sina yrkesvägledarkollegor. Man är INTE rekryterare till sitt förband! Försvarsmakten har övervägt en sådan lösning, men konstaterade att den skulle innebära ett behov av att öka tidsuttaget för yrkesvägledare med 600 procent.

Precis som du beskriver är det viktigt att öka sannolikheten för att den sökande har tillräcklig motivation att fullfölja hela processen och tidigt i processen öka sannolikheten att klara våra antagningskrav. Därför fortsätter vi att utveckla metoder som förmönstring (prova-på-dag med fysiska tester och möjlighet att möta yrkesvägledare) Military Weekend (där vi tar stöd av de frivilliga försvarsorganisationerna). Vi lanserar även en träningsapp och inför en introduktionshelg före utbildningsstart.

Utmaningen är att tillräckligt många individer ska vara intresserade av de orter, förband och befattningar som Försvarsmakten erbjuder under minst fem olika inryckningsalternativ och att dessa dessutom uppfyller de krav som FM ställer på respektive befattning. Detta gör vi faktiskt idag! 96 procent av alla befattningar är fyllda när rekryteringen avslutas. Det är omöjligt i ett frivilligt system att uppnå 100 procent – fråga vilket flygbolag eller hotell som helst.

Försvarsmakten överbokar därför utbildningsplatserna för att utnyttja produktionskapaciteten. Risken med detta system är att alla faktiskt kommer till utbildningen, vilket kan komma att ske på något förband/antagningsprövning förr eller senare. Hur vi förändrar detta är en form av riskmanagement som är lik vilken militär operation som helst.

*Peter Tagesson
Försvarsmaktens
rekryteringsamordnare*

FAKTA PLIKT MÖNSTRING
2007-2009
Inställelse till prövning: 91 %
Placeringsbara efter prövning: 54 %

FAKTA ANTAGNINGSPRÖVNING
2014
Inställelse till prövning: 86 %
Placeringsbara efter prövning: 64 %

(källa: TRM)

PRIO - ETT MOMENT 22 I FÖRSVARSMAKTEN?

ÖB BESLUTADE 2003 att Försvarsmakten ska skaffa ett integrerat resursledningssystem för ekonomi, personal och materiel. Organisation och processer skulle anpassas till det nya affärssystemet. FM påbörjade således införande av Prio 2009 (och det varar ännu ett slag). Så småningom ska vi alltså ha med oss Prio i både fred, kris, insats och krig.

Frågan här nedan är nu riktad till dem som leder arbetet med att ta fram med den organisation vi (sannolikt) ska ha från och med 2016 och till dem som hanterar processernas förändringar:

Sett över tiden – inklusive en viss ständig andel vakanser, kompetensluckor, insatser och andra knepiga inflytelser – i vilken utsträckning tar man hänsyn till alla de arbetsuppgifter som personalen har att hantera med anledning av processerna när man utformar den nya organisationen, och/eller kommer processerna att behöva skruvas om och därmed också funktionaliteter i Prio, därför att det är osäkert om personalen räcker till för att ta hand om alla arbetssteg med nuvarande processer?

Så vitt allmänt känt har några sådana parametrar aldrig tidigare varit föremål för överväganden vid

förändringar av organisationen eller processerna, trots tydligheten i ÖB:s beslut från 2003. Eller har processägarna alltid förväntat sig om att det faktiskt finns befattningar – gärna också bemannade med tillräckligt kompetent personal – som kan hantera arbetsstegen i resp process? Har man alltid tagit fram organisationer med processerna i tillräckligt fokus för att man ska kunna hantera arbetsstegen? Om inte, är det kanske hög tid för det nu?

I komplexa system som Prio, där många fler parametrar är direkt beroende av varandra, än vad Försvarsmakten någonsin tidigare har varit van vid, är det mycket svårare att överblicka effekter av förändringar, än i enkla system. Av allmänna anvisningar för organisatoriska förändringar kan man därför utläsa att om man vill ha ändring till 1 januari 2017 ska denna vara inknappad och klar i Prio till den 1 maj 2015, det vill säga drygt 18 månader före ”sjösättning”. Då hinner man med att vidta alla andra åtgärder som krävs för att systemet ska ha full funktionalitet till avsett startdatum, 1 januari 2017.

Därför är det anmärkningsvärt att arbetet med de nuvarande, jämförelsevis omfattande or-

ganisationsförändringarna, ska genomföras på kortare tid, ett drygt halvår, än vad som annars är föreskrivet för enklare förändringar. Det nuvarande förändringsarbetet borde snarast få ta längre tid än vanligt för att Försvarsmakten ska ha bättre förutsägbarhet på svåröverskådliga effekter i de komplexa sammanhangen, vara noggrannare med fler detaljer och för att inte behöva korrigera så många fel i efterhand.

Till råga på allt elände kommer en av de större Prio-relaterade arbetsförändringarna, nämligen Införande 5-6 GoLive 3.1-6, samtidigt med denna omfattande organisatoriska förändring, trots att man har blivit avrättad från att göra sådana samtidigt med införande av Prio.

Komplexitet borde generera ovanligt stor försiktighet i stället för att ”göra som vanligt”, särskilt när man inte är van vid sådana ovanliga situationer.

Tur att ingen fiende skjuter på oss.

CG Pereswetoff-Morath/Hkpfj

SKRIV EN INSÄNDARE! Helst kort, inte längre än 1000 tecken och mejla till ff-red@mil.se före den 9 oktober.

BEREDSKAPSROLLENS BAKSIDA

UNDER SKOGSBRANDEN i Västmanland förra året drogs ett omfattande arbete igång på flera myndigheter och kommuner under semestertider. Sannolikt initieras hanteringen snabbare än vad som hade varit fallet för ett decennium sedan då "TiBar", eller Tjänstemän i beredskap, blivit en allt vanligare företeelse. Fenomenet är dock inte oproblematiskt - en ineffektiv och otränad TiB ger en falsk trygghet. I vissa fall kan TiB-verksamhet både försämra förmågan till beredskap och vara direkt skadlig för den enskilde medarbetaren.

I EN KOMMANDE utvärdering på uppdrag av Länsstyrelsen i Västmanland reflekterar jag och några kolleger vid Forsvarshögskolans krishanteringscentrum, Crismart, bland annat kring utmaningarna som följer med den för myndigheter allt vanligare TiB-rollen.

TiB:arna har blivit fler, dels på grund av lag-

”TiB-tjänstgöring kan inte bara bestå i att bära runt på en till telefon, utan att vara en påläst och omdömesgill myndighetsföreträdare.”

krav, dels för att existerande myndighets-TiB:er skapar behov hos samverkande organisationer. TiB-verksamheten är dock kostsam, både i olika ersättningar och upprättande av säkra och robusta kommunikationsvägar. Därtill lägger man extra bördor på redan hårt belastade och för myndigheten centrala medarbetare.

I de myndigheter som sällan ser TiB aktiverad genom övning eller som en del av skarpa händelser kan man till och med se en urholkad beredskap. Utbildning och rutinkänedom som inte används tenderar att falla i glömska. Kontaktvägar är inte upparbetade och utvecklas inte. Förståelsen för det system man är tänkt att aktivera kommer aldrig upp på en effektiv nivå. Dessutom präglas ett system med sparsam aktivering av en utträngningseffekt - om telefonen aldrig ringer kan jag väl slänga den i skrivbordslådan och ägna mig åt "kärnverksamheten"?

FÖR ATT KOMMA TILL RÄTTA med sådana tendenser krävs långsiktiga och ihållande åtgärder.

För det första måste nya TiB:ar utbildas, övas och inledningsvis ha en bakjour. Alternativet till att fråga en mer erfaren kollega är ofta att inte göra någonting och hoppas att problemet blåser över. Omdöme, systemkänedom och handlingsberedskap kan bara byggas i dialog med övriga systemet och mer erfarna kollegor.

Det är också viktigt att myndighetsledningen blir en tydlig kravställare och samtalspartner mot TiB-funktionen. En ständig dialog om vad som händer på myndigheten i krisberedskapshänseende är nödvändig - till exempel om var viktiga beslutsfattare och experter befinner sig och när de är nåbara eller om hur relationen till relevanta aktörer i krisberedskapssystemet utvecklas över tid.

Det är tveksamt om det ens är möjligt för organisationer med väldigt låg aktiveringsgrad att upprätthålla en funktionell TiB-verksamhet, men om ansvarsfrågorna är tillräckligt centrala för krishanteringssystemet så finns få rimliga alternativ.

Man måste då vara beredd att betala för en omfattande och kontinuerlig övningsverksamhet som innefattar såväl TiB:ar som andra viktiga funktioner vid en händelse.

TiB-tjänstgöring kan inte bara bestå i att bära runt på en till telefon, utan att vara en påläst och omdömesgill myndighetsföreträdare när något händer. Som arbetsgivare borde man också kanske tänka på att oförberedda TiB:ar ofta betalar ett högt mänskligt pris i svåra händelser och att det ligger därmed i myndighetsledningens ansvar att kompetensutveckla dem till erforderlig nivå.

Fredrik Bynander är docent och sedan 2012 CRISMART:s vetenskapliga ledare. Han är också ordförande i programrådet för Center for Natural Disaster Science som är utpekad som ett av Regeringens strategiska forskningsområden.

BILDEN

Foto: Forsvarsmakten

STOR OCH LITEN

Med sina drygt 14 meter i längd är Jas 39 Gripen inget jättestort flygplan. I jämförelse med B-52 Stratofortress å andra sidan är de flesta militära flygplan diminutiva: med nästan 58 meter i vingspann är den amerikanska 60-åringen fortfarande en imponerande syn, men knappast lika bildskön som Gripen. Det är kanske därför B-52:an fått det mindre smickrande smeknamnet BUFF - Big Ugly Fat F***r?

Posttidning B

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarets forum, SE-107 85 STOCKHOLM

VISSA SAKER SKA MAN INTE BEHÖVA KAMOUFLERA.

Jämlikhet är en viktig ingrediens i en demokrati. I Försvarsmakten behandlar vi varandra med respekt och ser varandras olikheter som en styrka. Vi är en inkluderande organisation där alla som är med och bidrar till vår verksamhet ska känna sig välkomnade och respekterade.